

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta – Katedra společenských věd

Konflikty v Gruzii po roce 1989 a jejich souvislosti.

Bakalářská práce

Autor: Ivo Kokrment

Vedoucí práce: Mgr. David Hampl Ph.D.

Olomouc 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 29. 6. 2010

Podpis:

Poděkování

Děkuji Mgr. Davidu Hamplovi Ph.D. za odborné vedení práce, poskytování četných rad a vstřícnost, se kterou napomáhal při vzniku této bakalářské práce.

Obsah

Úvod	6
1 Teorie etnického konfliktu	9
1.1 Vymezení pojmu etnický konflikt.....	9
1.2 Příčiny etnického konfliktu a jeho dělení.....	10
1.3 Řešení etnických konfliktů.....	12
2 Charakteristika Gruzie a její místo v regionu	15
2.1 Charakteristika Gruzie.....	15
2.2 Problém celistvosti státu, přítomnosti cizích vojsk, uprchlíků a hraniční spory ...	18
2.3 Nástin geopolitického významu regionu.....	19
2.4 Shrnutí.....	20
3 Historické souvislosti	21
3.1 Historie Gruzie.....	21
3.2 Historie Abcházie.....	27
3.3 Historie Jižní Osetie.....	28
3.4 Historie Adžárie.....	29
3.5 Shrnutí.....	30
4 Mezinárodní souvislosti	31
4.1 Geopolitický význam Gruzie a regionu Zakavkazska	31
4.2 Ruská zahraniční politika v regionu Gruzie.....	32
4.3 Americká zahraniční politika v regionu Gruzie.....	35
4.4 Evropská zahraniční politika v regionu Gruzie.....	37
4.5 Turecká zahraniční politika v regionu Gruzie.....	37
4.6 Shrnutí.....	38
5 Charakteristika konfliktu	39
5.1 Gruzínsko-abcházský konflikt do roku 2008 a občanská válka mezi Gruzíny	39
5.2 Gruzínsko-jihoosetský konflikt do roku 2008	43
5.3 Gruzínsko-adžárský konflikt.....	44
5.4 Konflikt v Jižní Osetii v roce 2008.....	45
5.5 Důsledky konfliktů v Gruzii po roce 1989.....	46
Závěr	48
Použitá literatura	49
Použité elektronické zdroje	51

Přílohy

Anotace

Úvod

Cílem této práce je popsat kořeny, průběh a důsledky konfliktů, ke kterým došlo na území Gruzie po roce 1989. Tímto územím je míněn jak prostor Gruzínské sovětské socialistické republiky (dále jen Gruzínská SSR) v rámci Sovětského svazu, tak i prostor samostatné Gruzínské republiky¹ vzniklé roku 1991. Pod pojmem konflikt se pak rozumí střety a spory mezi různými etniky žijícími na území Gruzie a také mezi Gruzíny samotnými.²

Rok 1989 jako výchozí bod této práce je zvolen zcela záměrně. 18. března 1989 totiž představitelé Abcházské autonomní sovětské socialistické republiky (dále jen Abcházská ASSR) vznesli oficiální požadavek na zrušení autonomního a obnovení někdejšího federativního uspořádání Gruzie a Abcházie. 10. listopadu 1989 se obdobně vedení Jihoosetské autonomní oblasti (dále jen Jihoosetská AO) rozhodlo transformovat svůj svazek s Gruzii z autonomní oblasti na autonomní republiku.³ Těmito událostmi začal proces emancipace jednotlivých etnik a národností žijících na území Gruzínské SSR, který po dlouhém období klidu a prosperity⁴ vedl v následujících dvou desetiletích k několika ozbrojeným střetnutím.

Pro pochopení událostí, ke kterým došlo v Gruzii po roce 1989, je nutné problematiku zasadit do širšího rámce. V první kapitole nazvané Teorie etnického konfliktu se proto budu zabývat tím, co to je etnický konflikt, budu definovat některé základní pojmy této práce (například pojem etnikum), popisovat některé obecné příčiny a rysy etnických konfliktů a nastiňovat jejich možná řešení. V druhé kapitole Charakteristika Gruzie a její místo v regionu se budu zabývat současnou situací tohoto státu z hlediska geografie, obyvatelstva, hospodářství, vnitrostátních i mezinárodních sporů. Blíže také nastíním jednotlivé separatistické gruzínské oblasti a geopolitický význam regionu, jehož je Gruzie součástí. Třetí kapitola pojmenovaná Historické souvislosti bude pojednávat o politických dějinách Gruzie, vlivu sousedících velmocí na situaci v Gruzii a historii jednotlivých separatistických regionů Gruzie. Čtvrtá kapitola nazvaná Mezinárodní souvislosti se bude zabývat blíže geopolitickým

---

¹ V následujícím textu je Gruzínská republika chápána v hranicích, které uznávají téměř všechny země světa; to znamená včetně separatistických regionů Abcházie a Jižní Osetie. K problematice gruzínských separatistických regionů viz kapitoly č. 2, 3 a 5, k problematice uznávaných hranic Gruzie viz kapitola č. 5.

² Tato charakteristika pojmu konflikt je pouze úvodní a orientační. Blíže vymezení pojmu viz kapitola č. 1.

³ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Tilia, 2002, s. 243 – 246.

⁴ SLUNEČKO, V. *Kam kráčíš Gruzie?* In: *Mezinárodní politika*, roč. 21, č. 7/1997, s. 27 – 29.

významem Gruzie, především její důležitostí pro transport kaspické ropy na světové trhy. Bude uvádět státy, které mají v Gruzii i širším regionu své zájmy, a charakterizovat politiku těchto zemí vůči Gruzii. Pátá kapitola pojmenovaná Charakteristika konfliktu bude tvořit těžiště této práce a popisovat průběh jednotlivých konfliktů Gruzie s jejími separatistickými regiony, občanskou gruzínskou válku s jejich širšími souvislostmi.

Vzhledem k rozsahu této práce nebudou jednotlivé kapitoly pojímat dílčí témata v celé své šíři, ale budou pouze orientačním vhladem do problematiky. Datem, k němuž tato práce bude dovedena, je 31. květen 2010.

Konflikty v Gruzii a jejich širší souvislosti nejsou v českém prostředí dosud příliš reflektovány. Neexistuje v naší zemi publikace, která by se zabývala celkovým vývojem v Gruzii v posledních dvou desetiletích, či alespoň shrnovala všechny konflikty, ke kterým v Gruzii v tomto období došlo. Nejvíce je v českém prostředí (ať už knižní formou nebo prostřednictvím článků v odborných i neobdobných periodících), zmapován konflikt gruzínsko-abcházský, který je jako jediný zpracován na větším rozsahu v rámci publikace Tomáše Šmída a Vladimíra Vaňury *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Spíše rámcově se mu pak věnuje i Vladimír Baar v práci *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?*

Konflikt gruzínsko-osetský je v českém prostředí zmiňován méně často. Rámcově se mu věnuje opět Vladimír Baar v práci *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?*

Problematika separatistické autonomní republiky Adžárie a dalších etnik žijících na území Gruzie (například konflikty mezi Armény a Gruzíny a mezi Armény a Abcházy) je v českém prostředí zmiňována zcela výjimečně a nevěnuje se jí blíže jediná u nás vydaná publikace. Zcela okrajově a zřídka je uvedena v odborných časopisech *Mezinárodní politika a Mezinárodní vztahy*⁵ nebo v rámci zpráv českých žurnalistů.

V českém prostředí neexistuje ani publikace zabývající se současnou situací v Gruzii. Knižně či časopisecky jsou dostupné pouze zcela dílčí informace, bohatými a badateli přístupnými zdroji jsou však internetové stránky – především gruzínského statistického úřadu či americké CIA.⁶

Doposud nejsou v českém prostředí dostatečně zpracovány ani dějiny Gruzie, které jsou důležité pro pochopení historických souvislostí konfliktů. Na větším rozsahu je popsáno

---

⁵ Časopisy *Mezinárodní politika a Mezinárodní vztahy* jsou pramenem, a to bohatším, i pro ostatní konflikty, ke kterým došlo v Gruzii po roce 1989.

⁶ Dostupné na <http://www.geostat.ge> a <https://www.cia.gov>.

pouze období středověku v Gruzii v práci Lubomíra Havlíka Dějiny středověké Gruzie, některá období gruzínských dějin jsou zpracována také stručně Zdeňkem Konečným v knize Kapitoly z dějin kavkazských, středoasijských a pobaltských republik. Pouze rámcově jsou nastíněny gruzínské, abchazské a jihoosetské dějiny Vladimírem Baarem v práci Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus? a abchazské dějiny Tomášem Šmídem a Vladimírem Vaďuroou v publikaci Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru.

Problematika mezinárodních souvislostí konfliktů v Gruzii po roce 1989 je zpracována v českém prostředí již bohatěji. Geopolitickým významem zakavkazského regionu se zabývá především Jan Rybář v knize Kavkaz, Rusko a "nová velká hra" o kaspickou ropu. Soupeření o přírodní bohatství Kaspického moře jako klíčový faktor ovlivňující situaci v zemích regionu. Politikou Ruska v oblasti se zabývá sborník příspěvků Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru, který vznikl pod vedením Petry Kuchyňkové, politikou USA pro první polovinu sledovaného období práce editora Petra Suchého Zahraniční politika USA v devadesátých letech dvacátého století. Uvedená problematika je popisována také hojně v odborných časopisech Mezinárodní politika a Mezinárodní vztahy.

Nejlépe je v českém prostředí zachycena problematika konfliktů z teoretického hlediska. Z množství děl lze uvést práci Filipa Tesaře Teorie etnického konfliktu, která se zabývá konflikty v obecné i etnické rovině, či dílo Šárky Waisové Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích, které se problematikou zabývá z hlediska teoretického či mezinárodního.

1 Teorie etnického konfliktu

Některé konflikty, ke kterým došlo v Gruzii po roce 1989, byly konflikty etnickými. Pro jejich pochopení je důležité nastínit problematiku etnického konfliktu po teoretické stránce.

1.1 Vymezení pojmu etnický konflikt

Než vymežíme sousloví etnický konflikt, nejdříve se jej rozdělme a slova etnikum a konflikt definujeme. Pojem etnikum⁷ lze vymežit pěti kritérii:

1. Kolektivní jméno: Některá z evropského pohledu primitivní etnika nemusí mít jména, kterým označují samy sebe, ale jsou označovány jménem jinými etniky.
2. Soubor sdílených představ o etnickém původu, osídlení země, zakládající události v dějinách, „zlatém věku“, hrdinských obětech a jiných důležitých rolích, které společenství sehrálo v dějinách světa.
3. Charakteristická sdílená kultura: Např. jazyk, náboženství, zvyky, rituály, každodenní život, vztah k symbolům jako je vlajka.
4. Asociace s určitým územím: Toto území nemusí být etnikem obýváno, např. Židé se vztahovali v minulosti vždy k Palestině, byť ji neobývali.
5. Pocit solidarity: Je silnější směrem dovnitř, k členům etnika, než směrem ven, k příslušníkům jiných etnik.⁸

Pojem etnikum není pojmem statickým. Sdílené představy či pocit solidarity se utváří v hlavách lidí, nejsou tak pevně dány, ale mohou se měnit. Stejně tak mohou jednotlivci i celé skupiny změnit užívaný jazyk, náboženské vyznání, styl každodenního života. Etnikum tak není entita jednou pro vždy daná, etnika vznikají, zanikají, slučují se či rozdělují.⁹

---

⁷ Problémem je, že se jakákoli dvojice autorů prakticky neshoduje na tom, co to etnikum je. Uvedené vymezení je tak pouze jedním z mnoha. Někteří autoři zpochybňují například vazbu etnika na určité území, někteří zdůrazňují politickou organizaci etnika. TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, s. 23 a 24.

⁸ TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, s. 19 – 21.

⁹ Tamtéž, s. 22. Existuje však spor, zda tomu tok opravdu je. K němu viz ŠMÍD, T., VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav 2008, s. 11 – 18.

Při definování pojmu konflikt si můžeme pomoci latinským původem slova. Latinská předpona „con“ znamená „s“ a sloveso „fligo“ „srážet, narážet“. Slovo konflikt tak můžeme přeložit jako srážka někoho s někým.¹⁰ Pro lepší pochopení pojmu konflikt si uvedme tři základní druhy mezilidských interakcí uváděných v sociologii:

1. Spolupráce (jednotlivci či skupiny se snaží společně dosáhnout určitého cíle nebo prosazovat společné zájmy)
2. Soutěž (jednotlivci či skupiny se snaží dosáhnout určitého cíle na úkor ostatních účastníků soutěže; ta probíhá podle určitých pravidel, která jsou platná pro všechny účastníky a jsou udržována autoritou nebo její představou)
3. Konflikt (vzniká, pokud někdo z aktérů soutěže považuje pravidla za omezující; pravidla a společná autorita přestávají existovat, přičemž touto autoritou se snaží stát jednotliví aktéři konfliktu)¹¹

O etnickém konfliktu tedy mluvíme tehdy, jestliže alespoň jedna strana konfliktu vnímá tento konflikt skrze své etnické cítění. Toto etnické cítění, jinými slovy etnická identita, je jednou z mnoha identit, který každý člověk má (každý člověk se může cítit mužem, ženou, teenagerem, důchodcem, absolventem VŠ, fanouškem sportovního klubu a podobně). Etnický konflikt je tedy takový konflikt, kdy určitá skupina subjektivně vnímá svou etnickou identitu a druhé skupině připisuje identitu odlišnou.¹²

1.2 Příčiny etnického konfliktu a jeho dělení

Podobně jako neexistuje mezi odborníky shoda na tom, co je to etnikum, neexistuje ani shoda, co je příčinou etnického konfliktu.¹³

Etnické konflikty mají řadu příčin, přičemž jednou z nich je i přirozenost člověka. Etnické konflikty jsou konflikty mezi skupinami jedinců. Těchto konfliktů by tedy nemohlo být, kdyby lidé nevytvářeli společenství. Experimentálně bylo prokázáno, že lidé mají tendenci jiné skupiny hodnotit hůře, než jak hodnotí svou vlastní skupinu, že lidé diskriminují

---

¹⁰ TESARĚ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, s. 24 a 25.

¹¹ Tamtéž s. 25 – 27.

¹² Tamtéž s. 37.

¹³ Tamtéž s. 29.

příslušníky jiných skupin (xenofobie) a preferují příslušníky své skupiny (etnocentrismus) a to i tehdy, jestliže mezi skupinami nedošlo ke střetu zájmů a dotyčným z takového jednání neplyne zjevný zisk. Lidé také nejsou schopni svou mozkovou kapacitou zachytit svět v celé jeho rozmanitosti a tak se v něm orientují na základě vytvářených stereotypů. Bylo prokázáno, že člověk má tendenci vlastní skupině přiřazovat stereotypy pozitivní, ostatním skupinám stereotypy negativní.¹⁴

Lidé mají přirozenou potřebu být součástí skupin a současně mají potřebu, aby tato skupina byla ostatními pozitivně hodnocena a byla úspěšná. Současně dokážou v rámci skupin dospět ke kolektivní akci a ze skupiny potenciální tak učinit skupinu skutečnou. Tomuto procesu říkáme mobilizace. Mobilizace etnika se nazývá etnická mobilizace.¹⁵

Pro proběhnutí etnické mobilizace je zapotřebí čtyř následujících předpokladů:

1. Počáteční změny v rovnováze moci
2. Spouštěcí události
3. Vůdcovství
4. Zdroje a organizace¹⁶

Na počátku etnické mobilizace je tedy určitá změna mocenské rovnováhy, která vyvolá požadavky jednoho etnika vůči etniku druhému na reakci na tuto změnu. Do čela těchto požadavků se staví respektovaný jedinec či malá skupina, která disponuje dostatkem finančních prostředků a organizací, která je připravena vykonávat vůli centra. Za takových podmínek se už pouze čeká na spouštěcí impuls, kterým může být i marginální událost, která etnikum mobilizuje. Míra etnické mobilizace se měří podporou kolektivní akce.¹⁷

Pouze tehdy, existují-li etnické skupiny, které jsou společensky mobilizované, je umožněno vypuknutí etnického konfliktu. Možným důsledkem etnické mobilizace je však i etnická soutěž.¹⁸ Propuknutí etnického konfliktu lze i předcházet.¹⁹

Uvedme si nyní výčet faktorů, které jsou uváděny jako příčiny nebo okolnosti usnadňující vznik etnických konfliktů:

---

¹⁴ TESARŤ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, s. 66 a 67.

¹⁵ Tamtéž s. 74.

¹⁶ Tamtéž s. 79.

¹⁷ Tamtéž s. 74.

¹⁸ Viz rozdíl mezi pojmy soutěž a konflikt.

¹⁹ WAISOVÁ Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 61 – 83.

1. Strukturální faktory: slabé státy, vnitrostátní bezpečnostní obavy, etnická geografie.
2. Politické faktory: diskriminační politické instituce, exkluzivistické národní ideologie, vnitroskupinová politika, politika elit.
3. Ekonomické a sociální faktory: ekonomické problémy, diskriminační ekonomické systémy, ekonomický rozvoj a modernizace.
4. Kulturní a perceptivní faktory: kulturní diskriminace, problematické dějiny.
5. Mezinárodní faktory: vnější podpora skupiny.²⁰

Uvedené faktory je však nutné brát pouze jako orientační. Mají různě silný vliv na vypuknutí etnického konfliktu, přičemž za stejných podmínek může v jednom případě k etnickému konfliktu dojít, jindy ne.²¹

Etnický konflikt si nelze představovat pouze ve formě válečných střetů. Existují nejrůznější dělení etnických konfliktů, pro význam této práce postačí základní, které dělí konflikty na:

1. Přímé (pozornost jednotlivců či skupin je upřena přednostně na ostatní konkurenty, nikoli na dosažení cíle; po dobu konfliktu se tak cílem stává eliminace protivníka – např. vyhnání, genocida, jsou mu tedy vlastní násilná řešení)
2. Nepřímé (jednotlivci či skupiny usilují o získání cíle způsobem, který brání v jeho dosažení konkurentům – např. kodifikace určitých práv pro vlastní skupinu, které jiná skupina nemá, k čemuž došlo třeba v období apartheidu v JAR)²²

1.3 Řešení etnických konfliktů

Pomineme-li násilné řešení etnických konfliktů, řešení, která vedou k ukončení existence etnika na určitém území (vyhnání či vyvraždění odlišného etnika ukončí také etnický konflikt), existují 4 přístupy jejich strukturálního řešení:

²⁰ TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, s. 29.

²¹ Blíže jednotlivé faktory rozvádí ŠMÍD, T., VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav 2008, s. 20 – 34.

²² TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, s. 26 a 27.

1. Integrace: Tento přístup spočívá ve sjednocení více společností na společném základě, který překlene vzájemné rozdíly. Ten může být kulturní (jazyk, náboženství, atd.) nebo politický (občanský princip jako např. v USA).
2. Vznik autonomie: Problémem ale může být (jako v případě federalizace), že etnika mohou žít rozptýleně a pak nelze stanovit administrativní hranice nebo promíseně a vznik menšího celku v rámci státu přenáší konflikt pouze do menšího celku.
3. Federalizace
4. Konsocionalismus: Jako konsocionalismus se označuje parlamentní systém stojící na principech poměrného volebního systému, samosprávných komunit, ústavního veta pro menšiny a vlády širokých koalic zahrnujících představitele jednotlivých komunit. Problémem ale je, že konsocionalní systémy téměř nejsou v praxi dlouhodobě funkční.²³

Uvedená strukturální řešení umožňují institucionální rámec řešení etnických konfliktů, neřeší však jeho příčiny. Z výzkumu problematiky plyne, že pro vyřešení etnického konfliktu je zapotřebí kontakt mezi příslušníky etnik, který posiluje vzájemný respekt, oslabuje pocit ohrožení, usnadňuje pochopení motivace druhé strany a tak umožňuje vystoupit ze spirály konfliktního chování. Tento kontakt pak musí být za podmínek:

1. Rovnoprávného postavení příslušníků etnik
2. Skupiny sdílí nějaké cíle
3. Kontakt a spolupráce jsou pravidelné
4. Politické a právní autority podporují vzájemné uznání a rovnoprávnost²⁴

K dosažení těchto podmínek je nutný politický smír, tj. dohoda politických elit etnik s cílem urovnat konflikt, který může mít podobu dohody o míru, nové ústavě, strukturálním řešení. Předpokládá vůli k ústupkům a vzájemné uznání stran konfliktu a jejich rozdílných postojů. Politický smír je předpokladem k společenskému usmíření, které překoná vzájemné rozdíly. Toto usmíření pak zahrnuje čtyři složky:

---

²³ TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, s. 218 – 221.

²⁴ Tamtéž s. 225.

1. Mír²⁵: Zajištění individuální bezpečnosti a rovnoprávnosti jako základních podmínek vzájemného setkávání.
2. Pravdu: Uznání zla na vlastní straně jako základní podmínky pro omezení stereotypního vidění a etnické polarizace.
3. Soucit: Vzájemné přijetí založené na vůli napravit křivdy.
4. Spravedlnost: Náprava těchto křivd a to i zpětně soudním potrestáním viníků.²⁶

Alternativním řešením vedle snahy o zvýšení kontaktů mezi etniky je možnost je od sebe naopak segregovat. V praxi se ale toto řešení ukázalo jako nefunkční, protože neodstraňuje příčiny vypuknutí etnického konfliktu, ale pouze tento konflikt dusí pod pokličkou a tím nepřináší trvalé výsledky.²⁷

---

²⁵ Blíže jednotlivé různé podoby míru ŠMÍD, T., VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*.

Brno: Mezinárodní politologický ústav 2008, s. 34 – 35.

²⁶ TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, s. 225 – 234. Srovnej WAISOVÁ Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 99 – 116.

²⁷ TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, s. 234 – 240.

2 Charakteristika Gruzie a její místo v regionu

Konflikty, ke kterým došlo v Gruzii po roce 1989, probíhaly za určitých podmínek. Byly ovlivněny okamžitou situací, v níž se Gruzie nacházela, její strukturou, vnějšími okolnostmi i dalšími faktory. Pro popis jednotlivých konfliktů je třeba Gruzii blíže charakterizovat.

2.1 Charakteristika Gruzie

Gruzie je stát, který se nachází v jihozápadní Asii při pobřeží Černého moře.²⁸ Sousedí s Ruskem na severu a Tureckem, Arménií a Ázerbájdžánem na jihu a jihovýchodě.²⁹ Pro region, jehož součástí Gruzie spolu s Arménií a Ázerbájdžánem je, se pro polohu za pohořím Velký Kavkaz (z pohledu Ruska) vžil označení Zakavkazsko.³⁰

Formou státního zřízení Gruzie je republika. Jejím nejvyšším představitelem je prezident Michail Saakašvili, který je ve funkci od roku 2004. Jeho strana Spojené národní hnutí ovládá rovněž parlament, když poslední parlamentní volby v roce 2008 vyhrála se ziskem přesahujícím 50 % hlasů.³¹

S rozlohou 69 700 km² je Gruzie státem menší velikosti (pro srovnání rozloha České republiky je 78 867 km²),³² centrální vláda však nemá celé území státu pod svou kontrolou.³³

Gruzie se dlouhodobě potýká s úbytkem populace, na kterém se podílelo několik faktorů. Vedle nízké porodnosti³⁴ a neustávajícího odchodu obyvatel do zahraničí se na něm po rozpadu Sovětského svazu a vyhlášení nezávislosti v roce 1991 podílel i odchod negruzínských etnik a válečné střety probíhající na území Gruzie. Vrcholu dosáhnul počet

---

²⁸ Příloha č. 1.

²⁹ Příloha č. 2.

³⁰ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>, citováno 26. května 2010.

³¹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>, citováno 26. května 2010.

³² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2147.html?countryName=Georgia&countryCode=gg&regionCode=me&#gg>, citováno 26. května 2010.

³³ K problematice separatistických regionů viz podkapitola č. 2.2.

³⁴ V roce 2009 1,44 narozených dětí na 1 matku. Pro prostou reprodukci obyvatel je třeba 2,1 dítěte na 1 matku.

obyvatel v roce 1992, kdy činil 5 467 000. V současné době je počet obyvatel 4 615 807 (údaj z července 2009).³⁵

Z národnostního hlediska došlo po vyhlášení nezávislosti roku 1991 k homogenizaci Gruzie. Následující tabulka ukazuje vývoj národnostního složení obyvatelstva Gruzie mezi lety 1989 a 2002, kdy proběhly poslední dvě sčítání lidu. Data pro rok 2002 jsou neúplné, protože separatistické regiony Abcházie a Jižní Osetie odmítly sčítání provést. V obou těchto oblastech žije dohromady přibližně 250 000 obyvatel.³⁶

	1989	2002
Gruzíni	3 787 000	3 661 000
Arméni	437 000	249 000
Rusové	341 000	68 000
Ázerbájdžánci	308 000	285 000
Osetové	164 000	38 000
Řekové	100 000	15 000
Abcházové	96 000	4 000
Ukrajinci	52 000	7 000
Kurdové	33 000	21 000
Židé	25 000	4 000
Celkem	5 401 000	4 372 000

Na území Gruzie, které je pod svrchovaností centrální vlády, tedy žije 84 % Gruzínů, 7 % Ázerbájdžánců a 6 % Arménů. Ostatní národnosti dohromady čítají pouze 3 % obyvatel Gruzie.³⁷

Z hlediska náboženského vyznání se 84 % obyvatel Gruzie hlásí k pravoslavné církvi, 10 % k islámu, 4 % k arménsko-gregoriáské církvi. Zbylá 2 % populace se hlásí k ostatním církvím, nebo jsou ateisty.³⁸

³⁵ http://www.geostat.ge/index.php?action=wnews_archive&qy=1&lang=eng, citováno 26. května 2010.

³⁶ http://www.geostat.ge/index.php?action=wnews_archive&qy=1&lang=eng, citováno 26. května 2010.

³⁷ Zde i v poznámkách č. 38 a 39 jsou data platná pro rok 2002.

³⁸ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>, citováno 26. května 2010.

Oficiálním jazykem na území Gruzie je gruzínština, kterou jako svůj mateřský jazyk uvádí 71 % obyvatel. V Abcházii je oficiálním jazykem uznána i abcházština. Druhým nejužívanějším jazykem je ruština s 9 %, dále arménština se 7 % a ázerbájdžánština se 6 % mluvčích. Ostatní jazyky užívá dohromady 7 % obyvatel.³⁹

Z hlediska ekonomické výkonnosti je Gruzie poměrně chudou zemí. Hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele v roce 2009 tvořil 4 500 dolarů (pro srovnání HDP na jednoho obyvatele ČR v roce 2009 tvořil 25 100 dolarů).⁴⁰ Podle mezinárodních měřítek žije 31 % obyvatel Gruzie pod hranicí chudoby. Země se v současné době potýká v důsledku světové hospodářské krize s propadem ekonomiky.⁴¹

Gruzie je převážně agrární zemí. V zemědělství pracuje více než polovina práce schopného obyvatelstva,⁴² přičemž se toto odvětví podílí pouze z 12 % na velikosti ekonomiky státu. Zemědělství je tedy značně neproduktivní a přes značnou část populace, která je v něm zaměstnána, je Gruzie závislá na dovozu většiny potravin. Ze strategického hlediska je také značně nevýhodná závislost na dovozu ropy a zemního plynu. Jejich import je však zajištěn ze sousedního Ázerbájdžánu, s nímž má Gruzie přátelské sousedské vztahy. Vlastní zásoby ropy a zemního plynu jsou z celosvětového hlediska zanedbatelné (přibližně 2,5 násobek zásob ropy a zemního plynu ČR).⁴³ Dlouhodobé problémy měla Gruzie s dostatkem elektrické energie, což se však podařilo v minulých letech vyřešit; Gruzie v současnosti vyrobí více elektřiny, než kolik jí spotřebuje.⁴⁴

Nejdůležitějšími obchodními partnery Gruzie jsou Turecko, Ázerbájdžán a Ukrajina. Napjaté vztahy se sousedním Ruskem se na vzájemném obchodu negativně promítají, protože obchodní výměna obou zemí je na úrovni obchodu Gruzie se vzdálenými USA. Hlavními

---

³⁹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>, citováno 26. května 2010.

⁴⁰ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2004.html?countryName=Georgia&countryCode=gg&regionCode=me&#gg>, citováno 26. května 2010.

⁴¹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>, citováno 26. května 2010.

⁴² 55 % obyvatel pracuje v zemědělství, 9 % v průmyslu, 36 % ve službách.

⁴³ Srov. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2179.html?countryName=Georgia&countryCode=gg&regionCode=me&#gg> a <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2178.html?countryName=Georgia&countryCode=gg&regionCode=me&#gg>, citováno 26. května 2010.

⁴⁴ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>, citováno 26. května 2010.

dovozními komoditami jsou ropa, zemní plyn, auta, stroje a potraviny. Země nejvíce vyváží železný šrot, víno, minerální vodu, měď a mangan.⁴⁵

Gruzie sama není po vojenské stránce významným hráčem oblasti, vojenské výdaje však během období vlády prezidenta Saakašviliho vzrostly z původního necelého 1 % HDP na současných 8 % HDP Gruzie.⁴⁶ Na výcviku gruzínské armády se od roku 2002 podílí vojenští poradci USA, což dále eskaluje vztahy se sousedním Ruskem.⁴⁷

2.2 Problém celistvosti státu, přítomnosti cizích vojsk, uprchlíků a hraniční spory

Gruzínská vláda v Tbilisi nemá v současné době pod svojí kontrolou celé území státu.⁴⁸ Separatistické regiony Abcházie a Jižní Osetie zcela mimo její vliv.⁴⁹ Dalším regionem s výrazně odstředivými tendencemi je Adžárie, kterou se ale podařilo dostat ústřední vládě pod svoji kontrolu v roce 2004.⁵⁰ Ostatní oblasti, ve kterých se nedaří udržet autoritu gruzínské vlády, již nejsou tak rozsáhlé. Příkladem je soutěska Pankisi při severní hranici s Ruskem, kde místní čečenské obyvatelstvo vytváří zázemí pro čečenské bojovníky z Ruska.

Potenciálně problematické jsou i kraje Samcche-Džavacheti, ve kterém je koncentrována arménská menšina v Gruzii (tvoří zde více než 50 % obyvatel), a Kvemo-Kartli, ve kterém je soustředěna ázerbájdžánská menšina v Gruzii (tvoří zde téměř 50 %).⁵¹ Oba regiony jsou trvale pod kontrolou gruzínské vlády, arménská komunita však vznáší požadavky na vytvoření autonomie.⁵²

---

⁴⁵ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>, citováno 26. května 2010.

⁴⁶ http://www.ceiig.ch/pdf/IIFFMCG_Volume_II.pdf, citováno 28. května 2010.

⁴⁷ RYBÁŘ, J.: *Kavkaz, Rusko a "nová velká hra" o kaspickou ropu. Soupeření o přírodní bohatství Kaspického moře jako klíčový faktor ovlivňující situaci v zemích regionu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 219 – 222.

⁴⁸ Příloha č. 3. Problematika jednotlivých separatistických regionů bude blíže specifikována v kapitolách č. 3, 4 a 5.

⁴⁹ Viz kapitola č. 5.

⁵⁰ RYBÁŘ, J. *Kavkaz, Rusko a "nová velká hra" o kaspickou ropu. Soupeření o přírodní bohatství Kaspického moře jako klíčový faktor ovlivňující situaci v zemích regionu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 176 – 178.

⁵¹ http://www.geostat.ge/index.php?action=wnews_archive&qy=1&lang=eng, citováno 26. května 2010.

⁵² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>, citováno 26. května 2010.

V zemi jsou umístěny vojska jiných států. Na území Abcházie a Jižní Osetie mají své základny ruské vojenské jednotky a to jak pod hlavičkou samotného Ruska, tak i pod hlavičkou Společenství nezávislých států (mise SNS v Gruzii jsou tvořeny téměř výhradně Rusy). Mise OSN UNOMIG, která byla taktéž tvořena téměř výlučně Rusy, byla roku 2009 ukončena.⁵³ V soutěsce Pankisi a Abcházii jsou umístěni pozorovatelé Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). Na výcviku gruzínské armády se podílí poradci USA.⁵⁴

Vnitřní situaci v Gruzii destabilizuje vedle odstředivých tendencí jednotlivých regionů a přítomnosti cizích vojsk také nedořešená otázka téměř 300 000 gruzínských uprchlíků z Abcházie a Jižní Osetie.⁵⁵

Gruzie se potýká s celou řadou nevyřešených problémů i na mezinárodním poli, například stále nemá z 80 % vytýčený přesný průběh hranic s Ruskem. Podobně nedořešeny zůstávají společné námořní hranice nebo přesné vedení hranic s Arménií.⁵⁶

2.3 Nástin geopolitického významu regionu

Gruzie se nachází ve strategické oblasti,⁵⁷ která je důležitá pro energetickou bezpečnost Evropy a USA. Oblast Kaspického moře, zejména to platí pro Ázerbájdžán, Kazachstán, Turkmenistán a Rusko, je prostorem se značnými zásobami ropy a zemního plynu. Evropské státy usilují o omezení své závislosti na importu ropy a zemního plynu z Ruska, USA obdobně z oblasti Perského zálivu. Z tohoto důvodu Západ usiluje o takové trasy ropovodů a plynovodů, které povedou mimo území Ruska na severu a Iránu na jihu. Možný transport surovin přes Afghánistán je z důvodu tamní nestabilní situace v současné době neuskutečnitelný. Jediná reálná varianta, jak dostat kaspické suroviny na světové trhy a zároveň se vyhnout území Ruska a Iránu, tak vede přes území zakavkazských republik Gruzie, Arménie a Ázerbájdžánu. Tato skutečnost dává Gruzii strategický význam pro USA a

---

⁵³ <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unomig>, citováno 30. května 2010.

⁵⁴ K přítomnosti cizích vojáků v Gruzii viz kapitola č. 5.

⁵⁵ Viz kapitola č. 5.

⁵⁶ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>, citováno 26. května 2010.

⁵⁷ Příloha č. 4.

Evropskou unii z důvodů zajištění své energetické bezpečnosti a také pro Rusko z důvodu udržení svých pozic v této oblasti i na mezinárodním poli.⁵⁸

2.4 Shrnutí

Gruzie je poměrně malým, hospodářsky slabým, vojensky nevýznamným státem, který se nachází v oblasti vzdálené od světových velmocí (s výjimkou Ruska) na samém okraji (ne-li za okrajem) evropské civilizace, přesto je význam Gruzie značný hlavně z důvodu potřeby transportu kaspické ropy a zemního plynu. Současně se Gruzie potýká s řadou vnitřních i vnějších problémů, z nichž nejvýznamnějšími jsou separatismus a přítomnost zahraničních vojsk. Centrální vláda nemá pod kontrolou celé území státu.

---

⁵⁸ K problematice Kaspické ropy nejlépe RYBÁŘ, J. *Kavkaz, Rusko a "nová velká hra" o kaspickou ropu. Soupeření o přírodní bohatství Kaspického moře jako klíčový faktor ovlivňující situaci v zemích regionu.* Praha: Eurolex Bohemia, 2005.

3 Historické souvislosti

Při vzájemných sporech, ke kterým na území Gruzie po roce 1989 docházelo, argumentovala jednotlivá etnika často historickými důvody, kterými zdůvodňovala své etnické požadavky. Pro pochopení jednotlivých konfliktů je proto potřeba se zabývat i historií Gruzie a jejích separatistických regionů.

3.1 Historie Gruzie

Gruzie patří mezi oblasti, které jsou člověkem osídleny už po stovky tisíc let.⁵⁹ Není přesně známo, kdy přišli předkové Gruzínů do prostoru Zakavkazska, Gruzíni však jsou všichni považováni za tzv. autochtonní (původní) kavkazské národy, které zde žily již několik tisíciletí před našim letopočtem.^{60, 61} Protogruzínské etnikum však v této době nebylo zcela jednotné a skládalo se ze tří příbuzných skupin.⁶² Tato vnitřní diferenciaci spojená s hornatým kavkazským terénem nevedla ke vzniku pouze jednoho velkého, ale naopak většího počtu menších útvarů, které se pouze na krátká období spojovaly do rozsáhlejších celků.⁶³

Do dějin starověké Gruzie zasáhly nejrůznější kultury Předního východu a Evropy, ať už se jednalo o Peršany, Řeky, kteří založili na pobřeží Černého moře mimo jiné dnešní gruzínská města Suchumi a Poti, či helénskou říši Seleukovců. V průběhu starověku se postupně integrovaly menší celky na území Gruzie do dvou větších útvarů – Kolchidského

---

⁵⁹ HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980, s. 23 – 25.

⁶⁰ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Tilia, 2002, s. 237 a 238.

⁶¹ Území na sever i jih od pohoří Velký Kavkaz je dnes osídleno třemi jazykovými rodinami: iberko-kavkazskou, jejímiž zástupci jsou vedle Gruzínů i například Abcházci, Čečenci, či Ingušové, indoevropskou, k níž řadíme například Armény, Osety a Rusy) a tureckou, ke které patří například Ázerbájdžánci). KONEČNÝ, Z. *Kapitoly z dějin kavkazských, středoasijských a pobaltských národů Sovětského svazu. Díl I., Kavkaz*. Brno: 1967, s. 4 a 5 a HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980, s. 3.

⁶² Nejednota je patrná dodnes. Gruzíni mluví třemi gruzínskými jazyky – gruzínštinou, svanštinou a megrelštinou. Všechny tyto jazyky mají společný základ, jsou si však poměrně vzdálené. ŠMÍD, T., VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 236.

⁶³ HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980, s. 3a 25.

království na západě a Iberského království na východě. Oba celky však nebyly příliš mocné a jejich vliv nepřesahoval kavkazský region.

V 1. století př. n. l. zasáhli do dějin Gruzie Římané, kteří si roku 83 př. n. l. podmanili přímořskou Kolchidu. Vnitrozemské Ibérii se podařilo svou svrchovanost obhájit, Římané ji uznali za svého spojence, který hájil kavkazské hranice proti případnému nebezpečí ze severu.⁶⁴

Ve 3. století n. l. se dostávala Římská říše do vleklé krize. Na východě se jí v té době konstituoval nový soupeř, kterým byla Persie vedená dynastií Sasánovců. Vzájemné válečné střety těchto dvou velmocí vedly k rozdělení dnešní Gruzie; přímořskou Kolchidu dle uzavřené smlouvy roku 387 získali Římané, vnitrozemskou Ibérii pak Peršané. Obě gruzínská království se začala postupně v rámci těchto říší rozpadat na menší knížectví. Po zániku Římské říše na její místo předoasijské velmoci nastoupila říše Byzantská, v následujících staletích pak soupeřili o ovládnutí prostoru Gruzie Byzanc a Persie. Část gruzínského území byla pod svrchovaností jedné z velmocí, část druhé, hranice se přitom neustále měnily v závislosti na aktuální moci obou říší.

Gruzie byla oblastí, která se poměrně brzy dostala do kontaktu s křesťanstvím. K jeho přijetí jako státního náboženství došlo zřejmě roku 337 n. l., vztahovalo se však pouze na část někdejšího Iberského království (knížectví Kartli). K christianizaci dalších celků docházelo postupně až do 6. století n. l. Nutnost šíření křesťanství si vynutila vznik vlastního písma, ke kterému došlo také již ve 4. století n. l.⁶⁵

Ke změně rozložení moci v oblasti Kavkazu došlo v 7. století v souvislosti s arabskou expanzí, která zcela vytlačila vliv Peršanů. K prvnímu arabskému nájezdu došlo v letech 642 a 643. Jednotlivé gruzínské celky se pokoušely nové situace využít ve svůj prospěch, přičemž přebíhaly od jedné velmoci ke druhé s cílem zvýšit svoji nezávislost. Po arabském tažení v letech 736 až 738 se však celá Gruzie dostala do jejich područí. V tomto období dále pokračuje fragmentace Gruzie, kterou hojně podporovali Arabové, kteří si tak usnadňovali svou nadvládu v oblasti Kavkazu.⁶⁶

V 9. století se některým místním gruzínským knížatům podařilo svrhnout arabskou nadvládu. Tito panovníci se snažili dobýt sousední malé gruzínské útvary. Králi Bagratovi III. (975 – 1014) se podařilo během své vlády sjednotit regiony Kartli, Kacheti, Hereti, Samcche,

---

⁶⁴ Příloha č. 5, HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980, s. 25 – 32.

⁶⁵ Tamtéž s. 37 – 50.

⁶⁶ Tamtéž s. 51 – 56.

Tao-Klardžeti, Egrisi a Abcházii. Obnovený gruzínský stát však byl značně nesourodý svazek mnoha zemí s rozdílnou závislostí na panovníkovi.⁶⁷

Gruzínské království bylo stále v těsné blízkosti dvou velmocí; na západě s ním sousedila Byzantská říše, na jihu arabský Bagdádský chalífát. Toto sousedství mělo za následek neustávající válečná střetnutí, kterými chtěly obě mocnosti prosadit svůj vliv na Kavkazu. Situace se změnila roku 1071, kdy po porážce Byzantské říše u Manzikertu vznikla nová předoasijská velmoc, kterou byli seldžučtí Turci. Ti podnikali na konci 11. století pustošivé nájezdy do gruzínského království, které se jim podařilo na krátký čas podmanit. Důsledkem oslabení ústřední panovnické moci byl opětovný rozpad Gruzie do několika celků.

Obnova nezávislosti i jednoty přišla s vládou krále Davida III. Budovatele (1089 – 1125), který se zbavil nadvlády Seldžuků a obnovil svrchovanost centrální moci. Podařilo se mu vytvořit multietnický stát podrobením části dnešního Ázerbájdžánu, Arménie a Severní Osetie. Roku 1122 dobyl i Tbilisi, z kterého učinil své sídlo. Při svých výpadech těžil z rozpadu ústřední moci Seldžuků a křížových výprav do Palestiny.⁶⁸

Byť byla moc krále v této době veliká, objevovaly se i nadále místní povstání proti vládě centra. Největší rozvoj gruzínského království je spjat s královnou Tamar (1184-1213). Ta přičlenila ke svému státu dnešní jižní Arménii a severovýchodní Turecko, po dobytí Konstantinopole křížáky roku 1204 pomohla ustavit Trapezuntské císařství, které bylo jedním z nástupnických států Byzantské říše, a které bylo pod jejím silným vlivem. Do své závislosti uvedla rozsáhlé oblasti dnešního Ázerbájdžánu, východního Turecka a téměř celý severní Kavkaz. Gruzie se stala nejmocnějším státem Blízkého východu s pěti miliony obyvatel a rozvinutým hospodářstvím na úrovni evropských zemí. Její syn Giorgi IV. dokonce plánoval křížovou výpravu do Palestiny s cílem osvobodit Jeruzalém. Vše ovšem zhatila první invaze Mongolů v roce 1220.⁶⁹

Druhý vpád Mongolů z roku 1235 již nebyl motivován pouhým získáním kořisti, ale připojením Gruzie ke svému panství. Pod vnějším mongolským tlakem se začala opět jednota Gruzie štěpit. Někteří místní šlechtici přešli sami na stranu nájezdníků. Celá východní polovina Gruzie byla podřízena přímé vládě Mongolů, západní polovina země byla pod vládou gruzínských panovníků, kteří ale museli uznat svrchovanost Mongolů. Bývalá závislá území byla zcela ztracena. Postupem času narůstala mongolská daňová zátěž, což se negativně projevilo na gruzínském hospodářství, které prudce pustlo. Tato skutečnost spojená

---

⁶⁷ HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980, s. 56 – 61. Příloha č. 6.

⁶⁸ Tamtéž s. 61 – 67.

⁶⁹ Tamtéž s. 72 – 79. Příloha č. 7.

s vnitřními spory o trůn podpořila další dezintegraci Gruzie, která se rozpadala na volný svaz knížectví spojených jen osobou panovníka pod svrchovaností Mongolů.⁷⁰

Pod vládou Mongolů Gruzie prožívala hluboký hospodářský úpadek. V první polovině 14. století se mongolský chanát rozpadnul, čehož využili Gruzíni, kteří se roku 1327 osamostatnili. Moc království se postupně opět zvyšovala, byly připoutávány jednotlivá knížectví, rozsahu říše královny Tamar a její moci se však již nikdy nepodařilo dosáhnout.⁷¹

Roku 1453 byla Osmanskou říší dobyta Konstantinopol, čímž se Gruzie dostala do izolace od ostatních křesťanských zemí. O vliv v Gruzii začaly soupeřit říše osmanských Turků na západě a Peršanů na východě.⁷² Ke změnám došlo i ve vnitřní situaci gruzínského státu, už po několikáté se země rozpadá (existovaly 4 na sobě nezávislé celky – království Kartli, Kacheti a Imereti a knížectví Samcche).⁷³

Roku 1510 poprvé vpadli Turci do Gruzie a poplenili zejména její západní území (Imereti). Brzy poté perský šáh vtrhnul do východních oblastí (Kartli).⁷⁴ Obě mocnosti se dostaly do vleklých vzájemných konfliktů, které byly motivovány snahou obou velmocí o zisk Iráku a Zakavkazska. Roku 1514 osmanský sultán Selim I. porazil Peršany a tím se mu podařilo ovládnout mimo jiné oblast dnešní jihovýchodní Gruzie. Roku 1578 obsadili Turci již všechny gruzínské státy, když sultán Murad III. opět porazil Peršany. Nedlouho poté byli ale Turci vyhnáni Peršany, kteří si oblast Zakavkazska podmanili.⁷⁵

Vzájemné spory se podařilo na jistý čas vyřešit mírem z roku 1612, kterým byly západní gruzínské státy přiřčeny Osmanské říši a východní říši Perské. Především Osmané se pokoušeli oblast tvrdě islamizovat (zejména Adžárii, Samcche a Laziku na západě Gruzie, kterou podřídili přímo své moci). Zbytek Gruzie se zatím dále rozpadal na menší celky.⁷⁶

Uzavřený mír však neměl dlouhého trvání a brzy vypukly nekončící boje, kdy se střídavě přiklánělo vítězství, a tím i moc v oblasti Kavkazu, na jednu či druhou stranu. Dlouhá

---

⁷⁰ HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980, s. 86 – 93.

⁷¹ Tamtéž s. 93 – 95.

⁷² Paradoxně jsou v českém prostředí lépe zpracovány dějiny Íránu než Osmanské říše. K problematice iránských dějin a jejich souvislostí dějinami Gruzi v následujícím období viz AXWORTHY, M. *Dějiny Íránu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009, s. 98 – 141.

⁷³ HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980, s. 96 – 99.

⁷⁴ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/230186/Georgia>, citováno 21. května 2010.

⁷⁵ HITZEL, F. *Osmanská říše. 15. – 18. století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, s. 24 – 25 a 37 – 38. Příloha č. 8.

⁷⁶ HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980, s. 100.

období válek a postupné hospodářské zaostávání obou zemí měly za následek hospodářský úpadek kavkazských zemí.⁷⁷

Obě upadající velmoci neprosazovaly svou moc na většině území Gruzie přímo, vládli zde místní knížata a králové pod svrchovaností Osmanské říše, nebo Persie. Ti využili postupného oslabování obou mocností, nejdříve na nich omezili svou závislost a později dokonce získali úplnou nezávislost. Tak se Solomonovi I. (1752 – 1784) podařilo vymanit ze závislosti na Osmanech Imeretii a Irakliovi II. (1752-1798) Kachetii a Kartlii, které sjednotil do jednoho království.^{78, 79}

V průběhu 18. století se oblast Gruzie dostala do kontaktu s novou velmocí, jímž bylo carské Rusko, které neustále rozšiřovalo své území směrem na jih. Tím se nutně dostalo do konfliktu s Osmanskou říší, která ovládala severní a východní pobřeží Černého moře. Roku 1774 uzavřely obě mocnosti mír, jímž získalo Rusko pod svou kontrolu severní pobřeží Černého moře a oblast Zakavkazska se tak dostala do jeho blízkosti.⁸⁰ Roku 1783 se toto sousedství začalo výrazně projevovat, když byla uzavřena smlouva, podle níž přebralo Rusko ochranu nad královstvím Kartlie-Kachetie proti Osmanům a Peršanům. Změna velmocenského postavení v oblasti byla korunována roku 1791, kdy se Osmanská říše vzdala nároků na Gruzii.⁸¹ Následovala dlouhotrvající ruská expanze. Roku 1801 byla Kartlie-Kachetie začleněna přímo do Ruska, o dva roky později následovalo Mergeli, o tři Imereti, roku 1810 je připojena Ruskem i Abcházie. Další gruzínské oblasti byly Ruskem podmaněny v následujících letech. Začlenění do ruské říše znamenalo vymanění z vlivu islámských oblastí a tím snah o islamizaci. Rusko se ale k novým územím na Kavkaze chovalo jako ke své kolonii, takže povstání na sebe nenechala dlouho čekat.⁸² Tak se například pokusili Gruzíni roku 1832 o vyhlášení samostatného státu pod vládou domácí dynastie.^{83, 84}

---

⁷⁷ KONEČNÝ, Z. *Kapitoly z dějin kavkazských, středoasijských a pobaltských národů Sovětského svazu. Díl 1., Kavkaz*. Brno: 1967, s. 29.

⁷⁸ HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980, s. 100.

⁷⁹ Příloha č. 9.

⁸⁰ HITZEL, F. *Osmanská říše. 15. – 18. století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, s. 42.

⁸¹ ŠVANKMAJER, M. *Dějiny Ruska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 207.

⁸² HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980, s. 100 a 101.

⁸³ ŠVANKMAJER, M. *Dějiny Ruska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2008, s. 246 a 247.

⁸⁴ Ovládnutí oblasti Kavkazu Rusy bylo velmi kruté a krvavé. Během bojů na severním Kavkaze v 19. století zahynuly 2/3 tamních obyvatel. Například Šapsungů, kterých na počátku 19. století bylo přes 700 000, po připojení k Rusku zbylo pouhých 9 000. Viz ŠVANKMAJER, M. *Dějiny Ruska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 246 a 247.

Celou Gruzii se podařilo Rusku připojit až po válce s Osmanskou říší v letech 1877 a 1878, kdy byla přičleněna dnešní jihozápadní Gruzie (včetně Adžárie, která tak byla nejdéle přičleněným gruzínským územím k Osmanské říši).

Gruzie čelila pomalému přílivu ruského obyvatelstva a s tím spojené rusifikaci. Podíl Rusů v roce 1897 byl v Gruzii 5 až 10 %, v Tbilisi ale již 28 % ve srovnání s 26 % Gruzínů a 30 % Arménů. Za nadvlády moskevských carů byla zrušena bývalá struktura gruzínských království a knížectví a oblast byla rozdělena do tří nových na sobě nezávislých gubernií.⁸⁵

Do uspořádání poměrů na Kavkaze zasáhly silně důsledky první světové války. Carské Rusko a Osmanská říše se zhroutily a tím došlo k příhodné situaci pro vyhlášení nezávislosti místními národy. V listopadu 1917 vyhlásila nová sovětská vláda Deklaraci práv národů Ruska, která obsahovala právo na sebeurčení jeho národů. Toho využili obyvatelé jižního Kavkazu, kteří vyhlásili nový celek, kterým byla Zakavkazská federace. Ta integrovala území dnešních států Gruzie, Arménie a Ázerbájdžánu. Pro vzájemné rozpory však neměla dlouhého trvání a v květnu 1918 se rozpadá na nezávislé republiky. Jednou z nich byla i Gruzie.⁸⁶

Během poměrně krátké doby se podařilo komunistům v Rusku pevně uchopit moc a porazit své nepřátele. Gruzie se tak dostala opět do sousedství s mocnou říší a tím bylo období její samostatné existence zpečetěno. V únoru 1921 s vydatnou pomocí Moskvy získali v Gruzii moc komunisté. Byť země zůstala oficiálně nezávislá, fakticky byla pod přímou kontrolou Ruska.⁸⁷ V březnu 1922 byly sovětské republiky na jižním Kavkaze sloučeny do Zakavkazské sovětské socialistické republiky (dále jen Zakavkazská SSR), která se v prosinci 1922 stala zakládajícím členem Sovětského svazu.⁸⁸ V prosinci 1936 pak Gruzie opět získala samostatný status v rámci Sovětského svazu jako Gruzínská SSR.⁸⁹

Sovětská politika v oblasti Zakavkazska (a nejen tam) měla silně protinárodnostní charakter, snažila se potlačit národní myšlení jak ve státě, tak hlavně ve straně. Gruzíni tak byli centrální politikou Sovětů silně postiženi, což mělo za následek povstání, které však bylo brutálně potlačeno.^{90, 91}

---

⁸⁵ ŠVANKMAJER, M. *Dějiny Ruska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 282 a 283. Příloha č. 10.

⁸⁶ CROZIER, B. *Vzestup a pád sovětské říše*. Praha: BB Art, 2004, s. 28 – 30. Příloha č. 11.

⁸⁷ Příloha č. 12.

⁸⁸ CROZIER, B. *Vzestup a pád sovětské říše*. Praha: Art, 2004, s. 40 a 41.

⁸⁹ HAVLÍK, L. *Dějiny středověké Gruzie*. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně 1980, s. 101.

⁹⁰ ŠVANKMAJER, M. *Dějiny Ruska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 354 a 355 a <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/230186/Georgia>, citováno 21. května 2010.

⁹¹ K vnitřní situaci v oblasti Gruzie v období Sovětského svazu viz podkapitoly 3.2, 3.3 a 3.4.

V roce 1986 získal moc v Sovětském svazu Michail Gorbačov. Ten si uvědomoval neuspokojivou situaci Sovětského svazu a rozhodl se proto pro rozsáhlé reformy v hospodářství, které provázal s politickým a mezinárodním uvolněním. Změny uvnitř sovětské říše měly rozsáhlé následky, mezi nimiž bylo i oslabování jednoty státu a růst národnostních vášní v Sovětském svazu. Tak v roce 1986 propukly první národnostní nepokoje v Kazachánské SSR, v následujícím roce krymští Tataři, kteří byli během druhé světové války vyhnáni ze svých domovů a přemístěni Stalinem na Sibiř, demonstrovali v Moskvě za svůj návrat na poloostrov Krym. V roce 1988 propukly ozbrojené střety mezi Armény a Ázerbájdžánci v Náhorním Karabachu.⁹² Za této situace Sovětského svazu začali v roce 1989 formulovat své požadavky i Abcházci a Osetové žijící na území Gruzínské SSR.⁹³

3.2 Historie Abcházie

Abcházci jsou vzdálenými příbuznými Gruzínů, společně patří do iberokavkazské jazykové rodiny.⁹⁴ Jejich příchod do oblasti Kavkazu není přesně znám, patří však jako Gruzíni mezi autochtonní (původní) obyvatele Kavkazu, kteří se v této oblasti usídlili již několik tisíc let před naším letopočtem.

Abcházci historicky kladou počátek své státnosti k Abcházskému království, které se roku 786 odtrhlo od Byzantské říše. Jeho součástí však byly i gruzínské oblasti Megrelie a Svanetie, hlavním městem tohoto království bylo Kutaisi hluboko na území gruzínského etnika. Roku 975 připojil gruzínský král Bagrat III. Abcházské království ke svému státu. Samostatnosti se Abcházci těšili ještě v letech 1463 až 1578, poté byli přičleněni pod vládu osmanského sultána. Situace se změnila až roku 1810, kdy byla Abcházie přičleněna k Rusku.

Roku 1864 zrušili Rusové Abcházii jako státní celek uvnitř své říše a učinili z ní pouhou gubernii (Kutajská gubernie). To mělo za následek povstání, které bylo krvavě potlačeno a Abcházové před ruskou odplatou hojně přechali do jiných zemí, zejména do Osmanské říše.

---

⁹² CROZIER, B. *Vzestup a pád sovětské říše*. Praha: BB Art, 2004, s. 358 – 360.

⁹³ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Tilia 2002, s. 237 – 247.

⁹⁴ Viz poznámka č. 57.

Na vykliděná území se stěhovali noví obyvatelé. Byli jimi Gruzíni, jejichž podíl na obyvatelstvu Abcházie začal prudce stoupat. Roku 1897 žilo v Abcházii 55 % Abcházců, 24 % Gruzínů a pouhých 5 % Rusů.

Po ruské revoluci z roku 1917 Abcházci přes skutečnost, že tvořili menšinu ve vlastní zemi, utvořili Abcházskou národní radu (dále jen ANR), která uzavřela s Gruzii smlouvu o vzájemné pomoci proti bolševickým vojskům. Smlouva obsahovala i článek o nezasahování Gruzínů do vnitřních záležitostí Abcházie. Gruzíni přesto smlouvu ve vhodný okamžik porušili, ANR rozpustili, její členy zavřeli do vězení a ustanovili nový orgán zastupující Abcházii, v němž 75 % členů tvořili Gruzíni.

Abcházci využili obsazení Gruzie sovětskými vojsky a v březnu 1921 vyhlásili „nezávislou“ sovětskou socialistickou republiku Abcházii, která ale v prosinci vstoupila do federace s Gruzii. Stala se tak v březnu 1922 jedním ze zakládajících členů Zakavkazské SSR. Formálně sice byla jejím rovnoprávným členem, fakticky však byla brána jako součást Gruzie. Ústava z roku 1931 vyjasnila status Abcházie, když byla zřízena Abcházská ASSR.

Po začlenění Gruzie do sovětského svazu začala tvrdá gruzinizace Abcházie. Na školách byla zakázána výuka v abcházštině, na úřadech byla preferována gruzínština, bylo přijato gruzínské písmo.

Roku 1959 dosáhl podíl Abcházců na obyvatelstvu Abcházie historického minima, když činil pouhých 15 % (Gruzínů 39 %, Rusů 21 %). Od 70. let 20. století opět rostly snahy Abcházců o zlepšení svého postavení ve své historické zemi. Znovu bylo na školách povoleno vyučování v abcházštině.

V roce 1989 byla Abcházie multietnickou zemí, v níž žilo 18 % Abcházců, 46 % Gruzínů, 15 % Rusů a 14 % Arménů. V celé Gruzii žilo více etnických Ázerbájdžánců, Osetů a dokonce i Řeků, než Abcházců.⁹⁵

3.3 Historie Jižní Osetie

Osetové patří mezi nepůvodní skupiny obyvatel Kavkazu, do oblasti přišli v 9. st. př. n. l. Netvořili jedno kompaktní etnikum, ale dělili se na dvě skupiny. Pojem Osetové je původně ruský název z 19. století, sami sebe Osetové označují za Irony a Digory, svou zemi pak nazývají Iryston (resp. Irystán). V 10. až 13. st. n. l. vytvořili spolu se sousedními

⁹⁵ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Tilia 2002, s. 237 – 247.

indoevropskými kmeny na sever od pohoří Velký Kavkaz silný kmenový svaz, který svými výpady na jih ohrožoval gruzínské království.

Vpád Mongolů roku 1220 vytlačil Osety žijící dosud v nížinách na sever od Velkého Kavkazu do hor. Toto stěhování mělo za následek války se sousedními kmeny. Roku 1774 se Osetové ve snaze o ochranu před osmanskými Turky, Peršany a sousedními kmeny obrátili s žádostí o pomoc na Rusko, které tak anektovalo území dnešní Severní Osetie. Islamizovaná část Osetů se s touto skutečností nehodlala smířit a přešla na jih od hřebenu Velkého Kavkazu do oblasti vlastní Gruzie, kde do té doby Osetové nežili. I tito migranti však byli pohlceni ruskou říší, když bylo roku 1801 gruzínské království Kartli-Kacheti připojeno k Rusku.

Uvnitř tohoto svazku žili Jižní Osetové až do odtržení Gruzie od Ruska v roce 1917. V následujícím roce se místní bolševici pokusili o převrat, kterým by se Gruzie stala sovětskou republikou, byli však Gruzíny poraženi. Následovaly tvrdé represe; část Osetů se vrátila zpět do Severní Osetie. Po vítězství sovětů v Gruzii byla v dubnu 1922 vyhlášena Jihoosetská AO. Byly vzneseny i požadavky na spojení se Severní Osetií, k čemuž ale nikdy nedošlo.

Stejně jako Abcházci i Osetové čelili v období existence Sovětského svazu silné gruzinizaci; také Osetové byli přinuceni užívat gruzínské písmo. Gruzíni nikdy nezapomněli na postoj Osetů k nezávislé Gruzii po první světové válce. Tlak byl zmírněn teprve po Stalinově smrti, kdy bylo dovoleno Jižním Osetům užívání azbuky a mohly být tak opět navázány častější kontakty mezi Osety žijícími na sever a jih od Velkého Kavkazu.⁹⁶

Údaje o národnostním složení Jižní Osetie v roce 1989 nejsou k dispozici. V roce 1997 tvořili Osetové 66 %, Gruzíni 29 % a Rusové 2 % obyvatelstva Jižní Osetie.⁹⁷

3.4 Historie Adžárie

Obyvatelé Adžárie jsou etničtí Gruzíni muslimského vyznání,⁹⁸ přišli tedy do oblasti Zakavkazska s ostatními předky Gruzínů několik tisíciletí před naším letopočtem. Původně christianizované obyvatelstvo Adžárie se roku 1514 dostalo po vítězství sultána Selima I. pod nadvládu Osmanské říše. Adžárie byla odňata gruzínským panovníkům a přímo přičleněna

---

⁹⁶ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Tilia 2002, s. 237 – 247.

⁹⁷ Tamtéž s. 124.

⁹⁸ Tamtéž s. 51 a 331.

k Osmanské říši. Během turecké nadvlády se osmanská moc snažila islamizovat místní obyvatele, což se jí během následujících několika staletí podařilo.⁹⁹

Sepětí s Osmanskou říší bylo ukončeno až roku 1878, kdy byla po úspěšné válce Adžárie připojena k ruské říši jako poslední gruzínské území, které dosud zůstávalo pod vládou Konstantinopole.¹⁰⁰

Po vítězství sovětů v Gruzii byla v červnu 1921 zřízena Adžarská autonomní sovětská socialistická republika (dále jen Adžarská ASSR), její existence trvala po celé období existence Sovětského svazu.¹⁰¹

3.5 Shrnutí

Po celé období svých dějin se Gruzie potýkala s dvěma základními problémy. Tím prvním je sousedství mocných říší, které se rozprostíraly v její blízkosti a soupeřily zde o moc a vliv. Gruzii si po dva tisíce let podmaňovali a dělili Římané, Byzantinci, Peršané, Turci, Mongolové a Rusové. Druhým dějinným problémem Gruzie je její vnitřní nejednota. Jednotlivá gruzínská knížectví se opakovaně spojovala do jednoho celku, aby se po několika desetiletích opět rozpadla do původního, ne-li většího počtu. Z historické perspektivy tak dnes Gruzie čelí stejným problémům, jako již mnohokrát ve své minulosti.

---

⁹⁹ HITZEL, F. *Osmanská říše. 15. – 18. století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, s. 24, 25, 37 a 38.

¹⁰⁰ ŠVANKMAJER, M. *Dějiny Ruska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 282 a 283.

¹⁰¹ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Tilia 2002, s. 237 – 247.

4 Mezinárodní souvislosti

Konflikty, ke kterým došlo na území Gruzie po roce 1989, neproběhly v mezinárodní izolaci. Byly vyvolány a ovlivněny jak příčinami vnitřními, tak i vnějšími. Klíčová byla politika uvolňování v posledních letech existence Sovětského svazu a jeho rozpad. Později nejsilněji do průběhu konfliktů v Gruzii zasáhlo Rusko, a to dokonce i formou přímé vojenské intervence. V zemi se také snažily angažovat další země, především USA, státy Evropské unie a regionální mocnost Turecko.

4.1 Geopolitický význam Gruzie a regionu Zakavkazska

Gruzie je poměrně malým státem s relativně nevýkonnou ekonomikou a v regionálním kontextu slabou armádou. Současně je vzdálená od největších velmocí USA i Číny a pouze na samém okraji (ne-li již za okrajem) evropské civilizace. Přesto je Gruzie cílem velmocenské politiky.

Důvodem jsou především zásoby ropy a zemního plynu v oblasti Kaspického moře (na území především Ázerbájdžánu, Kazachstánu, Turkmenistánu a Ruska). Tyto zásoby byly po rozpadu Sovětského svazu jedny z mála, které dosud nebyly rozděleny koncesemi mezi jednotlivé těžařské firmy. Z tohoto důvodu se staly brzkým cílem zahraničních investic evropských, amerických a později i ruských firem. Zásoby, kterými disponují státy v okolí Kaspického moře, jsou poměrně veliké. Jednotlivé odhady se značně liší, ale prokázané zásoby pro oblast jsou udávány v rozmezí 16,9 až 33,4 miliard barelů ropy, což by oblast řadilo na úroveň lokalit Severní moře (17 miliard barelů prokázaných zásob) a USA (22 miliard barelů prokázaných zásob), přičemž průzkum oblasti Kaspického moře nebyl doposud tak důkladný jako v obou dalších uvedených oblastech.¹⁰²

---

¹⁰² Prokazatelné zásoby jsou definovány jako množství ropy či plynu, které je možné vytěžit s pravděpodobností 90 % za stávajících technických možností. RYBÁŘ, J. *Kavkaz, Rusko a "nová velká hra" o kaspicko ropu. Soupeření o přírodní bohatství Kaspického moře jako klíčový faktor ovlivňující situaci v zemích regionu.* Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 41 – 43.

Obdobně významné jsou zásoby zemního plynu, jehož prokázané zásoby jsou v oblasti 243 až 248 miliard kubických stop (Tef), což je srovnatelný údaj s daty udávanými pro USA (300 Tef).¹⁰³

Specifický význam Gruzie tkví v důležitosti pro tranzit kaspických nerostných surovin. Pokud se kaspická ropa a zemní plyn mají dostat z oblasti trasami, které nejsou pod kontrolou Ruska¹⁰⁴, či Íránu, nabízí se pouze tři možnosti. Suroviny mohou proudit na východ směrem do Číny. Při poptávce Číny po surovinách by však patrně veškerou produkci spotřebovala pouze tato země. Druhou možností je transport přes Afghánistán či Pákistán, který je však pro nestabilní vnitřní situaci v oblasti nereálný. Poslední možná varianta je skrze státy Zakavkazska.¹⁰⁵

Pokud se tedy zásoby kaspické ropy a zemního plynu mají dostat do Evropy a USA, pak jedině přes Gruzii a Ázerbájdžán (pro vzájemné spory mezi Arménií a Ázerbájdžánem a Arménií a Tureckem je transport přes Arménii nereálný). Proto je Gruzie důležitou zemí jak pro evropské státy, které se snaží zbavit energetické závislosti na Rusku, tak USA, které se chtějí zbavit energetické závislosti na státech Perského zálivu. Zajištěný přísun surovin je důležitý i pro energetickou bezpečnost samotné Gruzie, která by v jiném případě byla závislá na Rusku, a Turecka.

Zájmem Ruska je udržet všechny produktovody mířící ze Sibiře a střední Asie pod svoji kontrolou. To znamená, že musí vést přes území Ruska. Zájmem USA, EU, Turecka, Ázerbájdžánu i Gruzie je vést alespoň některé produktovou skrze státy jižního Kavkazu. To vede ke střetu velmocí v této oblasti.¹⁰⁶

Dalším zájmem Ruska je udržet sféru vlivu ve státech někdejšího Sovětského svazu, aby tak posílilo svoji roli světové velmoci. Tomu se snaží zabránit USA a Evropská unie, které by se mohly příliš silným Ruskem cítit ohroženy.¹⁰⁷

4.2 Ruská zahraniční politika v regionu Gruzie

---

¹⁰³ Tamtéž s. 113.

¹⁰⁴ K problematice ruských produktovodů LITERA, B. *Ruské produktovou a střední Evropa*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003.

¹⁰⁵ Viz příloha č. 4

¹⁰⁶ K tématu celkově RYBÁŘ, J. *Kavkaz, Rusko a "nová velká hra" o kaspickou ropu. Soupeření o přírodní bohatství Kaspického moře jako klíčový faktor ovlivňující situaci v zemích regionu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005.

¹⁰⁷ Viz dále.

Na konci roku 1991 se rozpadnul Sovětský svaz a na jeho již zaniklém území vzniklo 15 nástupnických států. Nejsilnější pozici mezi nimi mělo Rusko, na Kavkaze vznikly Gruzie, Arménie a Ázerbájdžán. Rusko mělo přes své vnitřní potíže zájem na uchování vlivu na území bývalého SSSR, již v prosinci 1991 iniciovalo založení Společenství nezávislých států (dále jen SNS), jehož členy se stalo 11 států postsovětského prostoru.¹⁰⁸ Připojit se odmítly Pobaltské republiky a Gruzie.¹⁰⁹

SNS bylo Ruskem v obecné rovině chápáno jako možnost opět reintegrovat postsovětský prostor v politické, bezpečnostní a ekonomické rovině a také jako prostředek k zabránění vzniku chaosu na území bývalého Sovětského svazu. Ruská federace však byla zpočátku silně oslabena rozpadem SSSR, politickými zmatky a ztrátou značné části průmyslu (průmyslově nejrozvinutějšími oblastmi byla Ukrajina a Pobaltí). V dlouhodobější perspektivě bylo oslabením také ztráta značných zásob nerostného bohatství (ve střední Asii a Ázerbájdžánu). Z uvedených příčin Rusko na počátku své obnovené existence nebylo schopno kontrolovat dění v postsovětském prostoru.¹¹⁰

Ruská zahraniční politika po rozpadu SSSR hledala svoji podobu. Éru od rozpadu SSSR do konce roku 1992 můžeme nazvat obdobím „Západnictví“. Ruské elity usilovaly o sblížení se západní Evropou a USA, usilovaly o vytvoření společných struktur, uvažovaly dokonce o vstupu do NATO.¹¹¹ Přibližně od počátku roku 1993 dochází ke změně, která byla vedena poznáním, že Rusko ztrácí jakoukoli kontrolu nad mezinárodním děním. Státy Západu vedly samostatnou politiku v oblasti příprav rozšiřování NATO do střední Evropy či konfliktů na Balkáně. Rusko začalo usilovat o uznání jakožto minimálně regionální velmoci, která má své specifické zájmy v oblasti a jako s takovým s ním musí být nakládáno. Někteří představitelé Ruska usilovali i o obnovení ztracené pozice supervelmoci, z důvodu slabosti Ruska však jejich snahy nebyly úspěšné a byly spíše přáním nežli realitou.¹¹²

Ruská zahraniční politika formulovala koncepci tzv. blízkého zahraničí jako oblasti území bývalého Sovětského svazu, která je sférou výlučného vlivu Ruska. Podle ní má Rusko v této oblasti své národní zájmy a to jak bezpečnostní (potřeba stability v postsovětském prostoru, strach z pronikání NATO na východ), tak i ekonomické (především snaha o zajištění

---

¹⁰⁸ ŠVANKMAJER, M. *Dějiny Ruska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 479.

¹⁰⁹ Ázerbájdžán měl volnější status pozorovatele při SNS, KUCHYŇKOVÁ, P. a kol. *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav 2006, s. 106.

¹¹⁰ Tamtéž s. 18 – 25.

¹¹¹ Tamtéž s. 23 a 24.

¹¹² Tamtéž s. 25 – 33.

kontroly nad tranzitem nerostného bohatství na západ). Mezi své zájmy v oblasti zařazuje i ochranu ruských občanů v zahraničí (přibližně 20 miliónů Rusů). Po nástupu Vladimíra Putina na post prezidenta Ruska v roce 2000, ani Dmitrije Medveděva v roce 2008, nedošlo k výrazným změnám obrysů ruské zahraniční politiky.¹¹³ I oni se opírají o koncepci tzv. blízkého zahraničí, k posunu došlo pouze v silnějších akcentech na problematiku boje proti terorismu a kontroly nad přísunem ropy a zemního plynu do Evropy. Oba prezidenti pak vystupují sebevědoměji, důrazněji hájí zájmy Ruska na mezinárodním poli, což vyplývá z posílené role Ruska na počátku 21. století.¹¹⁴

Pro nově vzniklé Rusko na samém počátku existence byla oblast Zakavkazska na periferii zájmu. Tak do zde nově vzniklých republik přijel na návštěvu dříve ministr zahraničí USA Baker než ruský Kozirev, Írán či Turecko zde otevřely dříve své ambasády než Rusko. K obratu došlo s obecnou proměnou ruské zahraniční politiky v roce 1993. Silný vliv si nikdy neztratila pouze v Arménii, které se cítilo ohroženo sousedními muslimskými státy, v Gruzii a Ázerbájdžánu postupně obnovila svůj vliv, když roku 1993 obě země přistoupily k SNS.¹¹⁵

Po počátečním období se Rusko v regionu jižního Kavkazu soustředí především na tyto cíle:

1. Vytvoření pásu k Rusku přátelských států.
2. Kontrola těžby a především transportu kaspické ropy a zemního plynu.
3. Moderace ozbrojených konfliktů v oblasti.
4. Zabránění průniku vlivu Západu a jeho spojenců (především Turecka) do oblasti a z toho plynoucí zabránění snahám zejména Gruzie, ale i Ázerbájdžánu o vstup do EU a NATO. Destabilizace a oslabení státní moci Gruzie geopolitická izolace Ázerbájdžánu.
5. Kontrola migrace, především vyznavačů islámu.¹¹⁶

Důležitou roli pro vliv Ruska na území Gruzie má přítomnost ruské armády. Původní 4 ruské základny v Gruzii byly dohodou z roku 1999 zredukovány na 2, k roku 2001 vyklidily

---

¹¹³ KONECKÝ, D. *Několik poznámek ke změně Konceptu ruské zahraniční politiky*. In: Mezinárodní politika, roč. 32, č. 11/2008, s. 33 – 35

¹¹⁴ KUCHYŇKOVÁ, P. a kol. *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav 2006, s. 34 – 48.

¹¹⁵ K souvislostem gruzínského vstupu do SNS viz kapitola č. 5, Tamtéž s. 104 – 106.

¹¹⁶ Tamtéž s. 110 – 115.

ruské jednotky základny ve Vaziani a Gaudatě. Zbylé základny v Batumi a Achalkalaki měly být uzavřeny k roku 2008, Rusko ale tento termín nedokázalo splnit. Ruské vojenské jednotky tvořily také takřka výlučně jednotky mise OSN UNOMIG a SNS na území Gruzie.¹¹⁷

Druhým klíčem pro udržení vlivu Ruska v Gruzii je spolupráce se separatistickými regiony Gruzie.¹¹⁸ Negativně vzájemné rusko-gruzínské vztahy poznamenala i přítomnost čečenských teroristů v Pankiské soutěsce v severní Gruzii. Ti zde vytvořili zázemí pro své jednotky bojující v Rusku a gruzínská vláda nedokázala toto území udržet pod svou kontrolu. V důsledku toho uvalilo Rusko na občany Gruzie vízovou povinnost v roce 2000, přičemž se tato povinnost nevztahovala na obyvatele Abcházie a Jižní Osetie. Vzájemné spory ohledně čečenských bojovníků eskalovaly roku 2001 nálety ruských letadel na základny v Pankiské soutěsce bez ohledu na státní svrchovanost Gruzie.¹¹⁹

K vyostření již napjatých vzájemných vztahů Ruska a Gruzie došlo po nástupu prezidenta Saakašviliho na post gruzínského prezidenta v roce 2004. Saakašvili se začal silně orientovat na USA, jeho snahy o přistoupení k EU a NATO však byly doposud neúspěšné.¹²⁰ K prudkému zhoršení vzájemných vztahů došlo i v roce 2008, kdy došlo k vzájemné válce a ruskému uznání nezávislosti Abcházie a Jižní Osetie.¹²¹

4.3 Americká zahraniční politika v regionu Gruzie

Po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991 se USA staly jedinou supervelmocí. Spojené státy využily slabosti Ruska a snažily se hrát klíčovou roli ve všech problémových oblastech tehdejšího světa. Prioritou administrativy George Bushe staršího však bylo stabilita Ruska, která měla zabránit naprostému chaosu v postsovětském prostoru a zajistit, aby jaderné zbraně na území bývalého SSSR nepadly do nepatřičných rukou. Dále prioritou ve vztahu k Rusku bylo provést omezení konvenčních vojenských sil.¹²²

---

¹¹⁷ Tamtéž s. 115 – 116, k vývoji misí SNS a OSN v Gruzii viz kapitola č. 5.

¹¹⁸ K tématu blíže viz kapitola č. 5.

¹¹⁹ KUCHYŇKOVÁ, P. a kol. *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav 2006, s. 117.

¹²⁰ K tématu blíže kapitola č. 5, Tamtéž s. 118.

¹²¹ Viz kapitola č. 5.

¹²² SUCHÝ, P. (ed.) *Zahraniční politika USA v devadesátých letech dvacátého století*. Brno: Mezinárodní politologický ústav 2001, s. 92 – 100.

Nový prezident USA Bill Clinton, který byl zvolen roku 1992, na počátku svého funkčního období pokračoval v politice svého předchůdce. V roce 1993 definovala jeho vláda 3 hlavní hrozby pro USA. Byly jimi agrese regionálních velmocí v oblastech zájmu USA, šíření zbraní hromadného ničení (především z bývalého SSSR) a zvrát v Rusku, který by vedl k diktátorskému režimu a nejistotě v mezinárodních vztazích. I počátek vlády Billa Clintona byl tedy ve znamení snahy o stabilizaci Ruska.¹²³

To ovšem neznamená, že důraz na stabilitu Ruska by zcela potlačil zájmy v ostatních zemích postsovětské oblasti. Snahou USA bylo udržet v těchto zemích demokratické státy, které by směřovaly k Západu nebo by alespoň nebyly vůči němu nepřátelské, a zabránit vzniku jakékoli obdoby SSSR. Politiku USA v oblasti charakterizuje myšlenka amerického politologa Brzezinského, který napsal, že „Amerika je příliš vzdálená na to, aby získala dominantní postavení v této části Eurasie, ale příliš silná, aby zůstala stranou.“¹²⁴

V oblasti Zakavkazska se těchto cílů snažily USA dosáhnout skrze ekonomické pronikání (například do ropných společností v Ázerbájdžánu), snahou urovnat zuřící etnické konflikty, které by posílily moc Gruzie, a vybudováním ropovodu Baku – Ceyhan (z Ázerbájdžánu přes Gruzii do Turecka), který by region zbavil surovinové závislosti na Rusku.¹²⁵

Základní obrysy zahraniční politiky USA v Gruzii se po sledované období nemění, stejně jako v případě Ruska však došlo k určitým posunům (především během funkčního období George Bushe mladšího).¹²⁶ Důležitým aktem ve vzájemných vztazích mezi Spojenými státy a Gruzii bylo vyslání amerických vojenských poradců do Gruzie roku 2002. Ti zde měli pomáhat s výcvikem gruzínské armády v boji proti čečenským bojovníkům v Pankiské soutěsce. Dohromady se jednalo o přibližně 200 amerických vojáků. Roku 2004 došlo k dalšímu sblížení Gruzie se Spojenými státy, když se prezidentem stal Michail Saakašvili, který usiluje o vstup do EU a NATO. Přes snahu bývalého prezidenta USA

---

¹²³ Tamtéž s. 103 a 104.

¹²⁴ RYBÁŘ, J. *Kavkaz, Rusko a "nová velká hra" o kaspickou ropu. Soupeření o přírodní bohatství Kaspického moře jako klíčový faktor ovlivňující situaci v zemích regionu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 201.

¹²⁵ Tamtéž s. 201 – 205.

¹²⁶ K tématu viz na EICHLER, J. *Perspektivy americké bezpečnosti a zahraniční politiky*. In: *Mezinárodní politika*, roč. 32, č. 10/2008.s. 17 – 19.

George Bushe mladšího o připojení Gruzie k NATO, se tohoto cíle dosud nepodařilo dosáhnout.¹²⁷

4.4 Evropská zahraniční politika v regionu Gruzie

Vliv jednotlivých evropských zemí i Evropské unie jako celku je v oblasti Zakavkazska malý. Zájmem EU i jejích členů je především energetická nezávislost na Rusku a v souvislosti s tím podpora nezávislosti států jižního Kavkazu a vybudování produktovou, které by mimo území Ruska zásobovaly Evropu ropou a zemním plynem. Fakticky se ale tato snaha projevuje jen ekonomickým pronikáním (ropné společnosti Ázerbájdžánu), politikou Východního partnerství a slovními prohlášeními. Plánovaný plynovod Nabucco, který by spojil Ázerbájdžán s Evropou, je stále pouze ve stádiu úvah. Evropský vliv v oblasti snížilo i to, že se země EU postavily proti přizvání Gruzie k členství v EU a NATO.¹²⁸

4.5 Turecká zahraniční politika v regionu Gruzie

Turecko se po rozpadu Sovětského svazu pokusilo zvýšit svůj vliv regionální velmoci. V souvislosti s tím se pokusilo o bližší spolupráci se zeměmi s tureckým obyvatelstvem (Ázerbájdžán, Turkmenistán, Uzbekistán, atd.). Jeho snahy však byly neúspěšné a fakticky svou zahraniční politiku v oblasti zúžila na izolaci Arménie (historické spory, arménsko-ázerbájdžánské spory o Náhorní Karabach, Arménie jako spojenec Ruska), která tak zvyšuje důležitost Gruzie pro transport kaspické ropy a zemního plynu jako jediné možné země, přes

---

¹²⁷ RYBÁŘ, J. *Kavkaz, Rusko a "nová velká hra" o kaspickou ropu. Soupeření o přírodní bohatství Kaspického moře jako klíčový faktor ovlivňující situaci v zemích regionu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 220 – 222.

¹²⁸ STRÍTECKÝ, V. Bude mít Gruzie na evropských růžích ustláno? In: *Mezinárodní politika*, roč. 31, č. 12/2007., s. 7– 9 K zahraniční politice ČR vůči Gruzii velmi stručně Pšejja, P. (ed.) *Zahraniční politika České republiky vůči zemí Blízkého východu, Zakavkazska a střední Asie*. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 79 – 84.

kterou je možné produktovody vést, ekonomické pronikání (Turecko je největší obchodní partner Gruzie) a energetická bezpečnost (ropovod Baku – Ceyhan).¹²⁹

4.6 Shrnutí

Geopolitický význam Gruzie tkví především v možnosti transportu kaspické ropy a zemního plynu přes její území. Tato skutečnost činí z Gruzie oblast velmocenských zájmů. V oblasti se angažuje především Rusko a Spojené státy, o prosazení některých svých zájmů se snaží především evropské státy a Turecko. Ty však ve svých snahách nejsou příliš důsledné ani úspěšné. Byť došlo v uplynulých dvaceti letech k posunům v zahraničních politikách všech uvedených zemí, základní obrysy jejich politiky v Gruzii se nemění.

---

¹²⁹ TESAR, F. Turecké mosty mezi kořeny, dějinami a současností. In: Mezinárodní politika, roč. 31, č. 9/2007, s. 6 – 9.

5 Charakteristika konfliktu

Od roku 1989 došlo v Gruzii k mnoha konfliktům, ve kterých se střetávali různí aktéři. Gruzínci, Abcházci, Jihoosetinci, Adžárci, Rusové a Arméni si kladli protichůdné požadavky, které často přerostly v ozbrojené střety, v jejímž důsledku zahynuly desetitisíce a uprchly statisíce obyvatel Gruzie.

5.1 Gruzínsko-abcházský konflikt do roku 2008 a občanská válka mezi Gruzíny

Gorbačovův nástup do čela SSSR a jeho program politického a ekonomického uvolňování umožnil nárůst nacionalismu mezi národy žijícími v Gruzii. Výjimkou nebyli ani Gruzínci a Abcházci. Představitelé Abcházské ASSR vznesli 18. března 1989 oficiální požadavek na zrušení autonomního a obnovení někdejšího federativního uspořádání Gruzie a Abcházie.¹³⁰ Tento požadavek Abcházců vyvolal strach mezi místními Gruzíny, kteří žádali vládu Gruzínské SSR o ochranu před požadavky Abcházců.¹³¹

Vzájemné spory se eskalovaly, když gruzínští učitelé a studenti Abcházské státní univerzity roku 1989 na protest proti abcházskému etnickému útlaku tuto instituci demonstrativně opustili. Gruzínská vláda zareagovala rozhodnutím o zřízení pobočky Tbiliské státní univerzity v hlavním městě Abcházie Suchumi. Proti tomu demonstrovalo v květnu 1989 několik tisíc Abcházců. Když byla 15. července 1989 pobočka Tbiliské státní univerzity otevřena, obklopilo její budovu několik tisíc Abcházců, kteří házením kamenů vyprovokovali střety s etnickými Gruzíny. Během nich došlo v davu ke střelbě, zahynulo 14 lidí (9 Gruzínů a 5 Abcházců) a na 200 jich bylo zraněno. Etnické nepokoje mezi Abcházci a Gruzíny se rázem začaly šířit po celé Abcházské ASSR. Nepokoje zklidnil až zásah Moskvy, která poslala do Abcházie sovětských ozbrojených sil.¹³²

---

¹³⁰ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Tilia 2002, s. 243.

¹³¹ ŠMÍD, T., VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 243 a 244.

¹³² Tamtéž s. 244.

Roku 1990 proběhly v SSSR volby, ve kterých vyhráli v Gruzínské SSR nacionalisté vedení Zviadem Gamsachurdiou, kteří začali požadovat nezávislost na SSSR. Výsledkem bylo zatím pouze formální vyhlášení nezávislosti Gruzie, protože v rámci tohoto aktu Gruzíni deklarovali setrvání uvnitř SSSR. Požadavky vznášeli i Abcházcí, kteří požadovali v parlamentu Abcházské ASSR silnější postavení, než by odpovídalo jejich podílu na obyvatelstvu. Důsledkem těchto snah byla dohoda s Gruzíny, že napříště bude v abchazském parlamentu zasedat 28 Abcházců, 26 Gruzínů a 11 příslušníků ostatních etnik žijících v Abcházii. Gruzínští nacionalisté se však brzy rozhodli omezit moc Abcházců a zákonem zakázali existenci regionálních stran v Gruzínské SSR, čímž mířili na abchazské národní uskupení Aidgylara. 25. srpna 1990 pak vzájemné rozpory dále prohloubil abchazský parlament, který schválil Deklaraci nezávislosti Abcházie, již se analogicky k předchozí deklaraci Gruzínů vyhlášovala nezávislost Abcházie v rámci SSSR, tedy mimo Gruzínskou SSR. Tento akt byl však právně neplatný pro bojkot gruzínských poslanců, čímž nebyly přítomny nutné 2/3 poslanců abchazského parlamentu. Abcházcí navíc přestali brát ohled na hlasy gruzínských poslanců i v následujících hlasováních, což zapříčinilo vytvoření paralelního parlamentu z gruzínských poslanců Abcházie, kteří se na protest scházeli a usnášeli sami. Do čela Abcházců se postavil Vladislav Ardzimba, který začal obsazovat místa ve státní správě etnickými Abcházcí a vytvářel policejní jednotky složené výhradně z etnických Abcházců.¹³³

V dubnu 1991 proběhlo v Gruzii referendum, jímž se 89 % obyvatel Gruzínské SSR vyjádřilo pro vyhlášení nezávislosti Gruzie,¹³⁴ k čemuž došlo 19. dubna 1991. Prezidentem se stal Zviad Gamsachurdia. Ten se v důsledku své nezkušenosti dopouštěl řady politických chyb, navíc se začala projevovat začínající hospodářská krize. Aby odvedl pozornost od svých neúspěchů, vyostřoval Gamsachurdia svoji nacionalistickou rétoriku. Opakovaně mluvil o dvou skupinách obyvatel Gruzie – těch původních, jimiž měli být Gruzíni a Abcházcí, a nepůvodních, jimiž měli být všichni ostatní. Na neustávající požadavky Abcházců po větší míře autonomie reagoval Gamsachurdia tak, že autonomii Abcházie ještě v dubnu 1991 zrušil.¹³⁵

---

¹³³ ŠMÍD, T., VAŽURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav 2008, s. 244 – 246.

¹³⁴ PŠEJA, P. (ed.) *Zahraniční politika České republiky vůči zemím Blízkého východu, Zakavkazska a střední Asie*. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 80.

¹³⁵ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Tilia 2002, s. 237 – 247.

Gamsachurdiova politika mezitím eskalovala i ve válku s Jižními Osety.¹³⁶ Nespokojenost vůči němu postupně narůstala. Na konci roku 1991 proti jeho vedení vypukla vzpoura, v jejímž čele stáli Jaba Ioseliani a Tengiz Kitovani. Ti svrhli Gamsachurdiu, ale v důsledku mezinárodní izolace a ekonomických obtíží byli nuceni pozvat do Gruzie bývalého ministra zahraničí SSSR Eduarda Ševarnadzeho, který se ujal vlády. Tímto aktem si Gruzie zajistila hospodářskou pomoc Západu.¹³⁷

Gamsachurdia uprchnul do západní Gruzie, odkud kladl se svými přívrženci odpor centrální tbiliské vládě. Vzájemné střety přerostly v občanskou válku. Vláda přívrženci bývalého prezidenta vyslala své zástupce, aby se pokusili vyjednat smír. Gamsachurdiovi příznivci je však zajali a odvěkli na území Abcházie. Se souhlasem tamějších představitelů podnikla gruzínská vláda na pozice únosců útok, který měl zajaté emisary osvobodit. Jeho velitelem se stal gruzínský ministr obrany Tengiz Kitovani, který měl k dispozici 3000 mužů. Kitovani však na vlastní pěst při pochodu obsadil hlavní město Abcházie Suchumi a vyhlásil obnovení gruzínské svrchovanosti nad Abchází, Abcházcí zareagovali ozbrojeným odporem. Tak 14. srpna 1992 začala gruzínsko-abcházská válka.¹³⁸

Celkový počet osob, které se se zbraní v ruce účastnili této války, se na straně Gruzie pohyboval mezi 10 000 až 12 000 muži. Částečně se jednalo o vojáky (špatně vycvičené i vyzbrojené), částečně o gruzínské dobrovolníky. Jednotlivá vojska byly značně nedisciplinovaná a často se stávalo, že velitelé podnikali útočné akce na vlastní pěst. Výzbroj Gruzínů pocházela převážně ze skladů po bývalé sovětské armádě.¹³⁹

Abcházské síly disponovaly dohromady zhruba 8 000 až 10 000 muži, z nichž polovina nepocházela z území Abcházie. Jednalo se o dobrovolníky ze severokavkazských ruských republik. Bojů se například účastnil pozdější čečenský vůdce Šamil Basajev, který byl za své služby Abcházii vyznamenán a dodnes je uctíván jako hrdina. Značný počet bojovníků se rekrutoval také z etnických Abcházců žijících v zahraničí. Do konfliktu se zapojili i Rusové, kteří Abcházcům dodali těžkou techniku (tanky, letadla, vrtulníky, dělostřelectvo), poskytovali leteckou podporu, pomáhali s plánováním. Jednotky z vlastní

---

¹³⁶ Viz dále.

¹³⁷ ŠMÍD, T., VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav 2008, s. 244 – 246.

¹³⁸ Tamtéž s. 247 a 248.

¹³⁹ Tamtéž s. 247.

Abcházie sestávaly z místní policie, dobrovolníků, či například místních Arménů. Značnou finanční sumou přispěla k financování války abcházská zahraniční diaspora.¹⁴⁰

Do konce roku 1992 měly převahu gruzínské jednotky. Na konci tohoto roku se ale v důsledku ruské pomoci podařilo Abcházcům přejít do ofenzívy. Opakované pokusy dobýt Suchumi však byly neúspěšné. Počet obětí narůstal, zhoršovala se hospodářská situace a tak obě strany konfliktu podepsaly 27. července 1993 za zprostředkování Ruska dohodu o zastavení palby. Podle této úmluvy byly zastaveny boje, stažena těžká technika a demilitarizováno město Suchumi. Zároveň byla vytvořena mise OSN nazvaná UNOMIG, která měla dohlížet na uzavřené příměří. OSN delegovala její naplnění na Společenství nezávislých států (SNS) a tím de facto na Rusko, z nějž pocházeli takřka všichni vojáci této mise.¹⁴¹

V srpnu 1993 se opět rozhořela válka mezi centrální vládou v Tbilisi a přívrženci Gamsachurdii, kteří dobyli několik měst při gruzínsko-abcházské hranici. Gruzínská vláda byla nucena odvolat jednotky z Abcházie, čehož Abcházci využili a zaútočili 16. září 1993 na gruzínské pozice, přičemž se jim podařilo gruzínské vojska z Abcházie vyhnat. Ofenzíva byla úspěšná zejména proto, že Gruzíni stáhli v důsledku vnitřních sporů značnou část jednotek, a také proto, že v důsledku uzavřených dohod s Abcházci stáhli těžkou techniku, která jim při abcházské ofenzivě citelně chyběla.¹⁴²

Přívrženci svrženého prezidenta Gamsachurdii mezitím dobyli klíčový gruzínský přístav Poti a zahájili pochod na hlavní město Tbilisi. Gruzie se ocitla na pokraji zhroucení. Eduard Ševarnadze požádal o pomoc Rusko, které vzbouřence rychle porazilo přímým zásahem své armády. Za tuto pomoc si Rusko nechalo zaplatit vstupem Gruzie do SNS.¹⁴³

V prosinci 1993 bylo mezi Gruzíny a Abcházci uzavřeno dočasné příměří, konečná dohoda o zastavení palby byla podepsána 19. května 1994 v Moskvě. V jejím důsledku byly na gruzínsko-abcházské hranici rozmístěny jednotky SNS (de facto Ruska) a mise UNOMIG byla rozšířena na města Tbilisi, Suchumi a Zugdidi.¹⁴⁴

V následujících letech probíhala řada jednání velmocí i zástupců Gruzie a Abcházie s cílem vyřešit tento konflikt. Klíčovými tématy byly status Abcházie a jeho vztah ke Gruzii a

---

¹⁴⁰ Tamtéž s. 248 a 249.

¹⁴¹ ŠMÍD, T., VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav 2008, s. 250 a 254.

¹⁴² Tamtéž s. 251.

¹⁴³ Tamtéž s. 251 a 252.

¹⁴⁴ Tamtéž s. 252.

návrat více než 250 000 gruzínských uprchlíků, kteří utekli z Abcházie převážně po porážce gruzínských vojsk roku 1993. Postoje obou nepřátelených stran se v následujících letech příliš neměnily. Gruzie podmiňovala jednání o statusu Abcházie návratem uprchlíků před, nebo alespoň v průběhu jednání. Abcházie odmítala návrat uprchlíků (ti tvořili více než polovinu předválečného obyvatelstva Abcházie) před dořešením svého statusu, přičemž nepřipouštěla jakékoli budoucí přičlenění ke Gruzii. Jedinou výjimkou byl návrat asi 30 000 uprchlíků do severoabcházského okresu Gali, který byl před válkou z 90 % gruzínský. Tito navrátilci však byli opět roku 1998 vyhnáni.¹⁴⁵

V následujících letech gruzínsko-abcházský konflikt ustrnul. Až do roku 2008 nedocházelo k žádnému výraznému posunu v pozicích jednotlivých stran. Klíčová byla role Ruska, které oficiálně uznávalo, že Abcházie je součástí Gruzie, ale svou praktickou politikou abcházskou nezávislost na Gruzii podporovalo. Pro obyvatelstvo Abcházie byl umožněn roku 2000 bezvízový styk (pro obyvatele Gruzie však existovala vízová povinnost), více než 90% obyvatel Abcházie byly vydány ruské pasy. Přes Společenstvím nezávislých států deklarovanou hospodářskou blokádu Abcházie byl Abcházcům umožněn obchod s Ruskem, Rusové do Abcházie investovali své peníze, představitelé Abcházie byli častými hosty v Moskvě a představitelé Ruska jezdili do Abcházie bez konzultace či souhlasu Gruzie. Rusko svou vojenskou přítomností fakticky garantovala zachování statusu quo.¹⁴⁶

5.2 Gruzínsko-jihoosetský konflikt do roku 2008

Gorbačovovy reformy probudily i národnostní cítění Jihoosetů. Jihoosetští komunističtí funkcionáři vznesli 10. listopadu 1989 požadavek na přeměnění autonomní oblasti na autonomní republiku, proti čemuž se Gruzíni ostře postavili. Národnostní požadavky obou stran konfliktu vyústily stejně jako u Abcházců ve vyhlášení nezávislosti na Gruzínské SSR a vzniku Jihoosetské sovětské demokratické republiky (dále jen JOSDR) v rámci SSSR dne 22. listopadu 1990. Gruzíni tento akt odmítli respektovat a 11. prosince 1990 dokonce zrušili jihoosetský status autonomní oblasti a vyhlásili zde výjimečný stav. Jihoosetové na protest uspořádali několik demonstrací, proti nimž gruzínská vláda ostře zasáhla. Při vzájemných srážkách zahynulo několik osob.

---

¹⁴⁵ Tamtéž s. 252 – 256.

¹⁴⁶ ŠMÍD, T., VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 256 – 257.

Do vývoje zasáhl Michail Gorbačov jako nejvyšší představitel SSSR. Gorbačov zrušil vyhlášení JOSDR i zrušení autonomie Gruzíny. Rozklad Sovětského svazu ale byl již natolik hluboký, že toto rozhodnutí odmítla respektovat gruzínská vláda. Mezi Jihoosety a Gruzíny začaly propukávat další střety, které fakticky eskalovaly do válečného stavu, v němž zemřelo několik tisíc lidí. V březnu 1991 jsou boje ukončeny vítězstvím Gruzie.

Na vyhlášení nezávislost Gruzie dne 19. dubna 1991 poražení Jihoosetové nejdříve nereagovali. Teprve na počátku roku 1992 vyhlásili referendum, v němž se 90% obyvatel Jižní Osetie (Gruzíni referendum neuznávali, neúčastnili se) vyjádřilo pro nezávislost na Gruzii a spojení se Severní Osetií v rámci Ruska. Rusové tento akt ale odmítli a tak 29. května 1992 vyhlásili představitelé Jižní Osetie plnou nezávislost. Gruzínské vedení se rozhodlo vyslat do Jižní Osetie armádu, již vzdorovaly Jihoosetské jednotky, kterým vypomáhali četní dobrovolníci ze Severní Osetie.

Do konfliktu se opět vložilo Rusko, které si 14. července 1992 vynutilo rozmístění ruských jednotek na území Jižní Osetie; tím jsou ozbrojené boje v Jižní Osetii ukončeny. V následujících letech přes snahu gruzínských představitelů se nepodařilo dosáhnout obnovení svrchovanosti Gruzie nad jižní Osetií. Do roku 2008 konflikt mezi Gruzíny a Jižními Osety ustrnul.¹⁴⁷

5.3 Gruzínsko-adžárský konflikt

Roku 1991 se vůdčí osobností autonomní republiky Adžárie stává Aslan Abašidze.¹⁴⁸ Ten využívá četných problémů Gruzie (občanské války, války s Abcházii a Jižní Osetií) a podpory Ruska a stává se fakticky absolutním vládcem Adžárie. Uplatnění rozhodnutí centrální gruzínské vlády v Adžárii bylo závislé na souhlasu Abašiceho. Prezident Eduard Ševarnadze se neodhodlal separatistickou provincii připojit ke Gruzii násilnou akcí, opakovaně se ale o to pokoušel diplomatickou cestou. V roce 2001 tak veden touto snahou nabídnul Abašidzemu post premiéra Gruzie, Abašidze jej ale nepřijal.¹⁴⁹

Klíčový pro následující vývoj událostí byly gruzínské prezidentské volby v roce 2004, které s 95 % hlasů vyhrál Michail Saakašvili. Ten voličům slíbil obnovení svrchovanosti

---

¹⁴⁷ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Tilia, 2002, s. 237 – 246.

¹⁴⁸ PARTSKHALADZE, G. *Revoluce růží: díl druhý*. In: Respekt, roč. 15, č. 21/2004, s. 10.

¹⁴⁹ HANČILOVÁ, B. *Ševarnadzeho dilema*. In: Respekt, roč. 12, č. 46/2001., s. 11.

Gruzie nad separatistickými regiony. Svoji snahu zahájil demonstrativní snahou vstoupit na půdu Adžárie, v čemž mu bylo Adžárskými ozbrojenými jednotkami zabráněno. Nátlak na Abašidzeho pokračoval blokadou Adžárie a vojenským cvičením v jeho blízkosti. Abašidzeho se snažilo podpořit Rusko, které deklarovalo své stanovisko střelbou ze svých tanků na základně v adžárském hlavním městě Batumi ve směru gruzínských lodí.¹⁵⁰

Příznivci Saakašviliho organizovali v Batumi demonstrace, které Abašidze rozehnal. Z obavy před pokračováním demonstrací a zásahem gruzínské vlády nechal Abašidze zničit mosty mezi Adžárií a vlastní Gruzii. Tento akt ale vyvolal v místních obyvatelích tak silný odpor, že proběhla další vlna masivních demonstrací proti Abašidzemu. Jeho pozice se stala neudržitelnou, 6. května 2004 uprchl do Moskvy. Gruzii se tak podařilo definitivně obnovit v Adžárii svou svrchovanost.¹⁵¹

5.4 Konflikt v Jižní Osetii v roce 2008

K dalšímu vyostření situace na území Gruzie došlo v roce 2008 v Jižní Osetii, když se zde v noci ze 7. na 8. srpna rozhořely prudké boje. Interpretace toho, co se tehdy stalo, se rozcházejí. Po skončení válečných akcí ustavila Evropská unie komisi vedenou švýcarskou diplomatkou Heidi Tagliavini, která se měla pokusit objasnit průběh a pozadí bojů. Podle závěrů komise začaly válečné akce pozdě v noci 7. srpna 2008 ostřelováním jihoosetského hlavního města Cchingvali gruzínskou armádou. Následoval postup gruzínské armády do Jižní Osetie, již bránily v postupu jihoosetské jednotky. Již po několika hodinách se však do bojů zapojila ruská armáda, která vytlačila gruzínskou armádu zpět do vlastní Gruzie a zastavila se až před branami Tbilisi. Do bojů zasáhla také Abcházie, která podpořila akce ruských a jihoosetských jednotek útokem na gruzínské pozice v Kodorském údolí.

Gruzínský prezident Michail Saakašvili oficiálně na počátku bojů prohlásil, že zásah gruzínské armády je obranou akcí proti postupu ruské armády na území vlastní Gruzie, tedy že válečné akce byly zahájeny Ruskem. Komise zřízená Evropskou unií však konstatovala, že pro toto tvrzení neexistuje žádný důkaz a boje byly zahájeny gruzínskou armádou. Současně ale komise zdůraznila, že tyto válečné akce předcházela řada ruských a jihoosetských

---

¹⁵⁰ RYBÁŘ, J.: *Kavkaz, Rusko a "nová velká hra" o kaspickou ropu. Soupeření o přírodní bohatství Kaspického moře jako klíčový faktor ovlivňující situaci v zemích regionu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 176 – 178.

¹⁵¹ PARTSKHALADZE, G. *Revoluce růží: díl druhý*. In: Respekt, roč. 15, č. 21/2004, s. 10 a KURANIAN, A. *Gruzie druhý rok po revoluci růží*. In: Mezinárodní politika, roč. 29, č. 5/2005 18 – 21.

provokací. Mimo jiné komise uvedla, že v druhé polovině července a na počátku srpna 2008 bylo provedeno ruskými jednotkami rozsáhlé vojenské cvičení na severním Kavkazu, při kterém se početné ruské jednotky přiblížily do blízkosti gruzínských hranic. Dále v tomto období Rusko navyšovalo počet svých jednotek na území Jižní Osetie a to včetně příjezdu těžké vojenské techniky. Tento příchod se zintenzivnil během 6. a 7. srpna. Navíc před vypuknutím bojů jihoosetské vedení přesouvalo civilní obyvatelstvo z některých oblastí Jižní Osetie na území ruské federace.

Boje probíhaly pět dnů a byly ukončeny 12. srpna 2008. Během nich zahynulo několik stovek až tisíc lidí na obou stranách konfliktu. Zároveň své domovy opustilo 135 000 civilistů, z nichž 35 000 se nevrátilo do svých domovů. Drtivá většina civilistů byli etničtí Gruzíni. Během bojů i po jejich skončení probíhaly cílené akce Jihoosetů s cílem vyhnat z Jižní Osetie etnické Gruzíny.

Důsledkem válečných akcí ze srpna 2008 bylo uznání nezávislosti Abcházie a Jižní Osetie Ruskem. Mezinárodní společenství však tento akt neakceptovalo a společně s ruskou federací uznaly nezávislost obou zemí pouze Nikaragua a Venezuela.¹⁵²

5.5 Důsledky konfliktů v Gruzii po roce 1989

V Gruzii po roce 1989 došlo k řadě konfliktů. Nejkrvavější z nich byl konflikt gruzínsko-abcházský, při němž podle odhadů zahynulo přibližně 20 000 lidí. Poměr obětí jednotlivých stran není znám. V důsledku tohoto střetu opustilo na 300 000 lidí své domovy v Abcházii, z nich přes 250 000 připadá na etnické Gruzíny. Tito lidé se v drtivé většině již nevrátili do svých domovů.

Druhým nejkrvavějším konfliktem byla občanská gruzínská válka. Počet jejích obětí je přibližně 15 000 lidí, počet uprchlíků není znám.

Počet obětí konfliktů v Jižní Osetii je odhadován na několik tisíc. Původních zhruba 10 až 15 000 uprchlíků z řad Jižních Osetů z první války v Jižní Osetii se většinou vrátilo do svých domovů. Během druhé války v roce 2008 uprchlo asi 135 000 civilistů, z nichž na 35 000 uprchlých etnických Gruzínů se nevrátilo do svých domovů.¹⁵³

---

¹⁵² http://www.ceiig.ch/pdf/IIFMCG_Volume_II.pdf, citováno 28. května 2010.

¹⁵³ http://www.ceiig.ch/pdf/IIFMCG_Volume_II.pdf, citováno 28. května 2010.

Přibližně do roku 1995 došlo k prudkému zhoršení hospodářské situace Gruzie. Jedna z nejbohatších sovětských republik se propadla na zlomek své velikosti. Hrubý domácí produkt poklesnul o 80 %. K podobnému propadu došlo i u separatistických regionů. Především Abcházie, která před rozpadem SSSR těžila ze své polohy a byla hospodářsky závislá na turismu, trpěla válkami a mezinárodní izolací. Od druhé poloviny 90. let se hospodářská situace Gruzie postupně zlepšuje, původní propad se však nepodařilo dosud vyrovnat.

Série ozbrojených konfliktů vedla také k rozšíření počtu zbraní ve společnosti, což mělo za následek prudký nárůst zločinnosti v první polovině 90. let. V důsledku konfliktů se oslabila autorita ústřední vlády v Tbilisi.

Integritu Gruzie se dosud nepodařilo vyřešit. Smír zástupců Abcházie a Jižní Osetie s gruzínskou vládou je blokován neochotou Abcházců a Jihoosetů přistoupit na jakékoli kompromisy ohledně svého statusu. Jejich cílem je plná nezávislost nebo začlenění do Ruska. Tyto požadavky jsou ale zatím nepřijatelné jak pro gruzínské představitele, tak pro mezinárodní společenství. Jakýkoli mezinárodní tlak na Abcházii a Jižní Osetii je neúčinný v důsledku jejich podpory Ruskem.

Z ostatních konfliktů se podařilo urovnat občanskou gruzínskou válku a separatismus Adžárie. Opakování občanské války mezi Gruzíny v blízké době nehrozí, byť současná opozice obviňuje prezidenta Saakašviliho z autoritářských tendencí. Separatismus Adžárie, který byl pravděpodobně vyvolán spíše osobními ambicemi Aslana Abašidzeho než gruzínsko-adžárskými rozdíly, byl ukončen Abašidzeho vyhnáním v roce 2004. Obnovení odštěpeneckých tendencí pravděpodobně v blízké době nehrozí. Etnické sprory existují také mezi Armény a Gruzíny v kraji Samcche-Džavacheti ve vlastní Gruzii a Armény a Abcházci v Abcházii, k jejich eskalaci však v současné době nedochází.¹⁵⁴

---

¹⁵⁴ http://www.ceiig.ch/pdf/IIFMCG_Volume_II.pdf, citováno 28. května 2010.

Závěr

Cílem této práce bylo popsat kořeny, průběh a důsledky konfliktů, ke kterým došlo na území Gruzie po roce 1989. První kapitola nazvaná Teorie etnického konfliktu definuje pojem etnický konflikt a některé další základní pojmy (etnikum, konflikt, etnická mobilizace) a předkládá možná řešení etnických konfliktů. Druhá kapitola, která se jmenuje Charakteristika Gruzie a její místo v regionu, se zabývá současnou situací tohoto státu z nejrůznějších hledisek (geografie, obyvatelstvo, ekonomika, armáda, vnitrostátní i mezinárodní spory) a popisuje geopolitický význam regionu, jehož je Gruzie součástí. Třetí kapitola Historické souvislosti přibližuje politické dějiny Gruzie. Popisuje tak Gruzii jako zemi, která se neustále potýká s vlivem sousedících velmocí. Nastihuje také historii jednotlivých separatistických regionů Gruzie. Čtvrtá kapitola Mezinárodní souvislosti se podrobněji věnuje geopolitickému významu Gruzie a charakterizuje zahraniční politiku států, které mají v Gruzii i širším regionu své zájmy. Pátá kapitola pojmenovaná Charakteristika konfliktu popisuje průběh jednotlivých konfliktů Gruzie s jejími separatistickými regiony, občanskou gruzínskou válku a zásahy Ruska do jednotlivých konfliktů v Gruzii.

Stanovený cíl se podařilo v daném rozsahu naplnit.

Použitá literatura

- AXWORTHY, M. Dějiny Íránu. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 319 s.
ISBN: 978-80-7106-994-2.
- BAAR, V. Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus? 2. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 2002. 415 s. ISBN: 80-86101-65-5.
- CROZIER, B. Vzestup a pád sovětské říše. 1. vyd. Praha: BB Art, 2004. 679 s.
ISBN:80-7341-349-3.
- EICHLER, J. Perspektivy americké bezpečnostní a zahraniční politiky. In: Mezinárodní politika, roč 32, č. 10/2008. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů.
ISSN: 0543-7962.
- HANČILOVÁ, B. Ševarnadzeho dilema. In: Respekt, roč. 12, č. 46/2001. Praha: Respect publishing.
- HAVLÍK, L. Dějiny středověké Gruzie. 1. vyd. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1980. 138 s.
- HITZEL, F. Osmanská říše. 15. – 18. století. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 303 s. ISBN: 80-7106-567-6.
- KONECKÝ, D. Několik poznámek ke změněné Koncepti ruské zahraniční politiky. In: Mezinárodní politika, roč. 32, č. 11/2008. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů.
ISSN: 0543-7962.
- KONEČNÝ, Z. Kapitoly z dějin kavkazských, středoasijských a pobaltských národů. Díl 1. Kavkaz. 1. vyd. Brno 1967. 106 s.
- KUCHYŇKOVÁ, P. a kol. Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru 1.vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2006. 200 s. ISBN: 80-210-4171-4.
- KURANIAN, A. Gruzie druhý rok po revoluci růží. In: Mezinárodní politika, roč. 29, č. 5/2005. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN: 0543-7962.
- LITERA, B. Ruské produktovou a střední Evropa. 1. vyd. Praha, Eurolex Bohemia, 2003. 241 s. ISBN: 80-86432-47-5.
- PARTSKHALADZE, G. Revoluce růží: díl druhý. In: Respekt, roč. 15, č. 21/2004. Praha: Respect publishing.
- PŠEJA, P. (ed.) Zahraniční politika České republiky vůči zemím Blízkého východu, Zakavkazska a střední Asie. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 110 s.
ISBN: 80-210-2740-1.
- RYBÁŘ, J. Kavkaz, Rusko a "nová velká hra" o kaspickou ropu. Soupeření o přírodní

- bohatství Kaspického moře jako klíčový faktor ovlivňující situaci v zemích regionu.
1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 332 s. ISBN: 80-86861-48-1.
- SLUNEČKO, V. Kam kráčíš Gruzie? In: Mezinárodní politika, roč. 21, č. 7/1997. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN: 0543-7962.
- STRÍTECKÝ, V. Bude mít Gruzie na evropských růžích ustláno? In: Mezinárodní politika, roč. 31, č. 12/2007. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN: 0543-7962.
- SUCHÝ, P. (ed.) Zahraniční politika USA v devadesátých letech dvacátého století. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2001. 121 s. ISBN: 80-210-2644-8.
- ŠMÍD, T., VAŽURA, V. Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. s. 278 s. ISBN: 978-80-7325-126-0.
- ŠVANKMAJER, M. Dějiny Ruska. 5. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 594 s. ISBN: 978-80-7106-613-2.
- TESAŘ, F. Etnické konflikty. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 251 s. ISBN: 978-80-7367-097-9.
- TESAŘ, F. Turecké mosty mezi kořeny, dějinami a současností. In: Mezinárodní politika, roč. 31, č. 9/2007. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN: 0543-7962.
- WAIŠOVÁ Š. Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 206 s. ISBN: 80-7178-390-0.

Použité elektronické zdroje

- Central_asia_map.jpg. http://www.indiana.edu/~afghan/maps/central_asia_map.jpg, citováno 31. března 2010.
- CIA – The World Factbook – Field Listing: Area. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2147.html?countryName=Georgia&countryCode=gg&regionCode=me&#gg>, citováno 26. května 2010.
- CIA – The World Factbook – Field Listing: GDP. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2004.html?countryName=Georgia&countryCode=gg&regionCode=me&#gg>, citováno 26. května 2010.
- CIA – The World Factbook – Field Listing: Natural gas. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2179.html?countryName=Georgia&countryCode=gg&regionCode=me&#gg>, 26. května 2010.
- CIA – The World Factbook – Field Listing: Oil. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2178.html?countryName=Georgia&countryCode=gg&regionCode=me&#gg>, 26. května 2010.
- CIA – The World Factbook – Georgia. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>, citováno 26. května 2010.
- File: Europe_map_georgia.png, http://en.wikipedia.org/wiki/File:Europe_map_georgia.png, citováno 31. března 2010.
- Georgia – Britannica Online Encyclopedia. <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/230186/Georgia>, citováno 21. května 2010.
- IIFMCG_Volume_II.pdf. http://www.ceiig.ch/pdf/IIFMCG_Volume_II.pdf, citováno 28. května 2010.
- Iveria. http://www.conflicts.rem33.com/images/abkhazia/Czerwon_E.htm, citováno 31. března 2010.
- South-ossetia.jpg. <http://icons.cz/images/spolecnost/south-ossetia.jpg>, citováno 31. března 2010.
- Statistical Yearbook Of Georgia, 2009.pdf. Dostupné na http://www.geostat.ge/index.php?action=wnews_archive&qy=1&lang=eng, citováno 26. května 2010.
- Transcaucasus region, <http://enrin.grida.no/biodiv/biodiv/national/armenia/maps/transmap.gif>, citováno 31. března 2010.
- UNOMIG: United Nations Observer Mission in Georgia. <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unomig>, citováno 30. května 2010

Přílohy

Příloha č. 1:¹⁵⁵

Příloha č. 2:¹⁵⁶

¹⁵⁵ http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/6/66/Europe_map_georgia.png, citováno 31. března 2010.

¹⁵⁶ <http://enrin.grida.no/biodiv/biodiv/national/armenia/maps/transmap.gif>, citováno 31. března 2010.

Příloha č. 3:¹⁵⁷

Příloha č. 4:¹⁵⁸

¹⁵⁷ <http://icons.cz/images/spolecnost/south-ossetia.jpg>, citováno 31. března 2010.

¹⁵⁸ http://www.indiana.edu/~afghan/maps/central_asia_map.jpg, citováno 31. března 2010.

Príloha č. 5:¹⁵⁹

Príloha č. 6:¹⁶⁰

¹⁵⁹ http://www.conflicts.rem33.com/images/abkhazia/Czerwon_E.htm, citováno 31. března 2010.

¹⁶⁰ http://www.conflicts.rem33.com/images/abkhazia/Czerwon_E.htm, citováno 31. března 2010.

Příloha č. 7:¹⁶¹

¹⁶¹ http://www.conflicts.rem33.com/images/abkhazia/Czerwon_E.htm, citováno 31. března 2010.

Příloha č. 11:¹⁶⁵

Příloha č. 12:¹⁶⁶

¹⁶⁵ http://www.conflicts.rem33.com/images/abkhazia/Czerwon_E.htm, citováno 31. března 2010.

¹⁶⁶ http://www.conflicts.rem33.com/images/abkhazia/Czerwon_E.htm, citováno 31. března 2010.

Anotace

Jméno a příjmení:	Ivo Kokrment
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. David Hampl Ph.D.
Rok obhajoby:	2010
Název práce:	Konflikty v Gruzii po roce 1989 a jejich souvislosti
Název v angličtině:	Conflicts in Georgia after a year 1989 and their connections
Anotace práce:	Cílem této práce je popsat kořeny, průběh a důsledky konfliktů, ke kterým došlo na území Gruzie po roce 1989.
Klíčová slova:	Gruzie, Abcházie, Jižní Osetie, Adžárie, etnický konflikt
Anotace v Angličtině:	The target of this work is to describe roots, course and results of conflicts in Georgia after a year 1989.
Klíčová slova v angličtině:	Georgia, Abkhazia, South Ossetia, Adjara, ethnic conflict
Přílohy vázané v práci:	8
Rozsah práce:	51
Jazyk práce:	Český